

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

A VI-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Vancouver, Canada

Intre 24 iulie—10 august 1983 a avut loc la Vancouver, în Canada, cea de a VI-a Adunare Generală a Consiliului Mondial al Bisericilor. Au participat circa 4000 de delegați, observatori, ziariști, reprezentând peste 300 de Biserici de pe toate continentele. Din partea Bisericii Ortodoxe Române au luat parte la lucrări, ca delegați, 15 persoane, sub conducerea I.P.S. Mitropolit al Ardealului Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ.

Tema sub care s-au desfășurat lucrările a fost: „Iisus Hristos — viața lumii”, intenția fiind de a se sublinia și a se concentra atenția asupra vieții și păcii, ca imperative esențiale ale epocii noastre amenințate de moarte și război.

Doauă au fost, în mare, preocupările Adunării: unitatea Bisericilor și frontul comun în apărarea vieții și a păcii. Se poate spune că aceste două preocupări au fost urmărite cu perseverență și că s-a realizat un deplin acord al Bisericilor.

S-a accentuat în mod deosebit ideea necesității realizării dreptății sociale mondiale, ca garanție a unei păci durabile și s-a convenit că nu se poate statornici dreptatea socială altfel decât printr-o nouă ordine economică internațională.

S-au votat rezoluții în sprijinul reglementării pașnice a situației din Orientul mijlociu, din America latină și din Africa.

Delegații Bisericii Ortodoxe Române au luat parte activă la lucrări. Au vorbit în plenară: Mitropolitul Ardealului, Antonie Plămădeală, asist. Viorel Ioniță de la Institutul Teologic din București și maica Eufrazia Poiană de la Mănăstirea Dealul. Alți delegați români au luat cuvântul în sec-

tii și în grupele de lucru. I.P.S. Mitropolit al Ardealului Antonie a condus o secție alcătuită din mai multe sute de persoane. De asemenea asist. Viorel Ioniță, iar D-1 Cezar Vasiliu de la Serv. Relații Externe Bisericești a condus o grupă de lucru.

Din delegație a făcut parte și I.P.S. Arhiepiscop Victorin Ursache al Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din S.U.A. și Canada.

Mai multe familii românești din Vancouver au făcut delegaților români o foarte bună primire, invitându-i acasă la ei, dând mese, organizând excursii.

Într-una din Duminici, delegații clerici în frunte cu P.S. Epifanie al Buzăului și P.S. Vasile Costin, vicar patriarhal, au făcut pentru românii localnici o slujbă, la care au participat aproape 100 de persoane. S-a hotărât înființarea în Vancouver a unei parohii ortodoxe românești.

În aceeași Duminică, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a făcut o vizită la parohiile din Edmonton și Boian, la mai mult de 1000 km de Vancouver, unde a slujit și a vorbit credincioșilor. Atmosferă românească frumoasă!

Adunarea Generală de la Vancouver a ales un nou comitet Central, alcătuit din 145 persoane. Printre cei aleși se află și I.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală și P.S. Episcop Vasile Costin, vicar patriarhal. Comitetul Central a ales apoi Comitetul Executiv alcătuit din 16 persoane. A fost ales în Comitetul Executiv I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului care, în felul acesta, se află reales pentru a doua oară în ambele Comitete, pe o perioadă de încă șapte ani.

Au fost discuții lungi și mai multe scrutine la alegerea pre-

ședintelui Comitetului Central. După trei scrutinuri a fost ales Hans Ioachim Held, episcop luteran, șeful Departamentului de Relații Externe al Bisericii Luterane din R.F.G. La sfârșitul lucrărilor noului Comitet Central Dr. Philip Potter și-a prezentat demisia din postul de secretar general, oferindu-se să mai rămână doar un an de acum încolo pentru a duce la îndeplinire hotărârile Adunării Generale. În mod normal el urma să se retragă în 1985. Demisia i-a fost acceptată.

S-a alcătuit un comitet de propuneri care va prezenta nume pentru postul de secretar general, la Comitetul Executiv din februarie 1984, urmând ca în iulie 1984 Comitetul Central să procedeze la alegerea.

Dr. Philip Potter, provenind din lumea a III-a, fiind de culoare, a militat pentru eliberarea popoarelor de colonialism și de discriminări și a fost foarte aproape de punctele de vedere promovate de Biserica noastră. A fost întotdeauna sensibil la argumentele și pozițiile noastre.

Adunarea Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, ținută la Vancouver, a trasat pentru următorii șapte ani, până la următoarea Adunare Generală, linii precise de orientare spre căutarea unității și spre apărarea vieții și a păcii. A încurajat lupta pentru dezarmare și a promovat idei care preconizează o nouă ordine economică mondială, dreptate socială, egalitatea, suveranitatea și independența popoarelor. I.P.S. Mitropolit Antonie a vorbit în plenară, accentuând îndeosebi pe necesitatea și a unei noi ordine morale în viața lumii. Cuvântarea a apărut în numărul anterior al Telegrafului Român.

Pîine pentru suflet

Predica Maicii Domnului

Cununa sărbătorilor bisericești începe cu o sărbătoare întru preacinstirea Maicii Domnului (8 septembrie) și se încheie cu sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului (15 august).

Această rînduială are tilcul și însemnătatea ei în istoria mîntuirii neamului omenesc.

Cinstirea Preacuratei Fecioare Maria, care vine în lume ca rod al rugăciunii evlavioșilor săi părinți, reprezintă începutul mîntuirii oamenilor, ea fiind chemată să arate în lume ca un luceafăr de dimineață, pe soarele Hristos. Adormirea Maicii Domnului nu înseamnă numai încheierea vieții ei pămîntești ci și ridicarea ei cu trupul la cer de către Fiul ei și Mîntuitorul lumii.

Iisus a spus ucenicilor: „În casa Tatălui meu sînt multe locașuri. Dacă nu ar fi așa nu v-ași fi spus. Mă duc să vă găsesc loc. Și dacă Mă voi duce și vă voi găti loc, iarăși voi veni și vă voi lua la Mine, ca să fiți și voi unde sînt Eu” (Ioan 14, 2—3).

Cea dintîi care a fost luată de către Iisus Hristos în locașul ceresc a fost Preacurata Sa Maică. Prin aceasta a făcut să dispară deznădejdea în fața morții, arătînd prin aceasta că moartea nu poate birui viața, ci viața este biruitoare asupra morții.

Dintre pămîntenii, Maica Domnului este aceea care ne arată calea care duce la cer, la viața veșnică. Ea este dovada că prin jertfa Mîntuitorului am dobîndit dreptul de a ne întoarce „acasă” la Tatăl ceresc. De acum moartea nu ne mai înspăimîntă. Ea nu este un sfîrșit absolut. Sfîntul Pavel o numește „dobîndă”. Cei ce cred în Hristos trec prin moarte la viață, căci „moartea lui Hristos ne-a trecut de la pămînt la cer”.

Așa ne învață Sfînta Scriptură să cinstim pe Maica Domnului, zicînd: „Bucură-te Biserică sfințită și rai cuvîntător”. „Bucură-te ușa cerului...”

Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului este ca și ziua nașterii ei în împărăția cerurilor.

Sfîntul Ignatie Teoforul din secolul al II-lea, înainte de a fi aruncat înaintea fiarelor flămînde, spunea: „Pentru mine este mai

bine să merg prin moarte la Hristos... Îl caut pe El căci El a murit pentru mine, pe El îl voiesc căci El a înviat pentru noi. Stau în fața nașterii. Nu mă opriți fraților să dobîndesc viața. Lăsați-mă să primesc lumina cea adevărată...”

Nu de mult un credincios m-a întrebat: De ce nu avem în Sfînta Scriptură o predică de la Maica Domnului? Am vrea să știm ce ne-a învățat Maica Domnului, cum să trăim, ca să fim plăcuți lui Dumnezeu? Întrebarea are desigur explicarea ei. Într-adevăr Noul Testament nu cuprinde în multe capitole viața Maicii Domnului. Evanghelistul Luca este cel ce ne descrie mai pe larg despre taina nașterii ei, a intrării în biserică, despre vestea cea bună a îngerului Gavriil că va naște pe Fiul lui Dumnezeu. Evanghelistul Ioan ne-o înfățișează prezentă la nunta din Cana Galileii, apoi alături de femeile mironosițe pe drumul crucii, cu Sfîntii Apostoli după înviere și la Pogorîrea Duhului Sfînt.

Dar despre o vorbire anume a Maicii Domnului nu găsim, la prima vedere, o pomenire în Noul Testament.

Ea a propovăduit Evanghelia prin pilda vieții ei. Prin credința ei, prin curățenia vieții, prin dragostea ei de mamă, prin ascultarea ei și prin urmarea îndeaproape cu dragoste și smerenie a Domnului Iisus Hristos, de la naștere în peștera Betleemului pînă sus pe cruce. Față de cei ce nu preacinstesc pe Maica Domnului am putea spune că nu este o cale pe care să te apropii de Hristos unde să nu întilnești pe Preacurata Sa Maică.

Nu este virtute, pe care ar putea-o avea un pămîntean, pe care să nu o aflăm împlinită și trăită de Maica Domnului. Dacă sfinții au strălucit prin cîte o virtute și au primit daruri cerești, Maica Domnului a fost numită de îngerul Gavriil „cea plină de dar”. Pe ea Duhul Sfînt a curățit-o de păcatul strămoșesc și așa precum spune cîntarea bisericească

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

De la Matei citire

Dispută la nivel înalt în Pustia Quarantaniei

Am văzut pustia Quarantaniei. Piatră și nisip. Nisip și piatră în care nici sămînța celei mai sălbatică dintre plante nu încolțește. Soare descătușat, uscat, rău, agresiv. Soare căzînd din zenit ca o săgeată de foc, fără să înlînească în cale nici un fel de obstacol.

Nici o pinză de nor nu se alcătuieste și nu se rățește între pămîntul fierbinte și cerul fierbinte al Quarantaniei. Cît privești cu ochii, spațiu lipsit de ocrotire. Stihie stearpă. Cer fără apă. Pămînt fără viață. Nici umbra unui fir de iarbă nu te adăpostește de vrăjmășia ce pogoară din înălțime. Stihia de foc o dușmănește pe cea de apă și Quarantania, din imemorabile timpuri de prefaceri ale Terrei, a apucat să cadă sub stăpînirea celei dintîi. Nici animal, nici pasăre, nici soarece, nici gîză, nici om, nu pot trăi acolo.

Nici Dumnezeu n-are pentru cine merge și întirzia acolo! Doar „Ducă-se pe pustii”, izgonitul, singuratele, doar el își are sălașul în astfel de singurătăți, dominînd peste o împărăție lipsită de sens. Acolo, toropit de arșiță, își plănuieste campaniile. De acolo încurajează tot ce duce la dezbinare, tot ce strică înțelegerea și comuniunea, tot ceea ce goleşte creația de sens, tot ceea ce e

impotriva rațiunii și a bunului simț, tot ce poate strica armonia. Plutarh îi derivă numele de la *diavallein*, a separa. Cel ce separă, cel ce desparte. Cel a cărui vocație e să provoace dușmănia. Aristofan traduce *diavolos* cu calomniator, Iosif Flaviu cu acuzator, cel ce vede numai negru. Autorul cărții Ester îl traduce cu „cel care se opune” din principiu la tot ce e bun. Domnul „NU”. Și Vechiul și Noul Testament îl au în toate aceste înțelesuri, de altfel destul de apropiate unele de altele, chiar cînd el se ascunde și sub alte nume, ca Belzebut, Satan, Belial, Azazel și altele.

Dumnealui jubilează numai cînd înșeală, cînd cineva ia drept bun și adevărat ceea ce e fals și minciună. Jubilează cînd intenția rea e luată drept intenție bună. Jubilează cînd roțița pe care o învîrte el, atunci cînd își dă mașina drept *perpetuum mobile*, rămîne ascunsă și cînd îi face pe cît mai mulți să creadă că mașinaria merge de la sine. Fără Mișcător! Contează în general pe ușurința cu care e crezut, pe superficialitatea și naivitatea interlocutorului.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului
(Continuare în pag. a 2-a)

Țara

Din țara florilor de măr

Te-am alungat afară, în răspăr

Mînia împilării blestemată

Din bice și revolte adunată

Cu rază de soare

cu focul din fier

Cu trăznet din cer

Să pieri în adîncul de mare

O piine rumenă întreagă ești

Făptura și singele nostru plămădă

În cîntec de lanuri și fabrici să

crești

Din soare sub bolta albastră

baladă.

Țară, cu fața de mult înlăcrimată

Fii înflorită ca merii și mult

luminată.

Ioan Ionescu

Echivocitatea succesului

Părintele...

Dar numele nu are importanță. Ar putea fi oricare.

Era la început de drum. Avîntat și temerar. Îi musteau sevele primăverii în sînge...

Citea, scria, predica, (și-a corectat, prin efort susținut, și o dificultate în vorbire, un fel de disfonie sau dislalie, ca marele Demostene, dar fără... „pietricel”), își vizita enoriașii, făcînd cu alte cuvinte, pastorație modernă.

Elanul său n-a fost foc fără vatră. S-a concretizat după numai patru ani într-o nouă biserică parohială.

Într-o scrisoare în care își etala meritele, de nimeni contestate, confratele se bucura, justificat, de primirea unei „distincții”, afirmînd că a primit-o pentru „succese pastorale”.

Am reținut autoaprecierea sintagmatică: „succese pastorale”. Oare există succese pastorale? Poate că da. Faptul că în parohie s-a ridicat o biserică indică un succes pastoral. El, parohul,

și-a condus credincioșii, cu mijloace spirituale, spre realizări concrete. El a inițiat o acțiune, a căutat și a găsit mijloacele necesare și a finalizat acțiunea. Deci... un succes. Și s-a bucurat de el. Dar la o mai insistentă și exigentă reflecție, parcă ne încercăm un insolit scepticism. În locul etimonului „succes”, n-ar fi fost mai adecvat un altul, cum ar fi: rîvnă, zel, osteneală sau, mai simplu și, în același timp, mai complex, lucru — lucru pastoral?

Dacă în alte domenii de activitate umană există criterii obiective pentru aprecierea lucrului efectuat în condiții optime, în aria activității spirituale asemenea criterii nu există sau sînt foarte relative, susceptibile, amendabile. În activitatea pastorală nu avem aparate de măsurat, nu avem norme, prescripții standardizate, tipizate, unități convenționale de măsură pentru a exprima cantități, mărimi, durate, valori, determinări numerice, graduale, categoriale ș.a. Nu avem

Pr. dr. Marcu Bănescu

(Continuare în pag. a 2-a)

Dispută la nivel înalt în Pustia Quarantaniei

(Continuare din pag. 1)

Îi place să lase impresia că face binele. Multora suprafața faptei lui li se pare bună. Atunci el le apare drept inger al luminii. Năvăl se înduioșează, iar el împarte zimbete bine compuse, din smerenia căroră răzbate un triumf, abia reținut. Nimic nu-i place mai mult decât să fie luat drept ceea ce nu este! Ascuns sub aparențe, el dăruiește mărgelile drept mărgărita: și ciori drept privighetori.

Face și bine. Numai că aranjează să iasă din el un rău. Cine să se știe feri de cineva care îți face bine! Îți dă să măninci ca să te îmbolnăvești, îți dă să bei ca să te îmbeți. Îți exaltă calitățile ca să te mindrești; îți așază drepturile ca să pierzi măsura. Îți dă dreptate la supărare, ca să te împingă la răzbunare; îți spune la ureche ce zic alții rău despre tine, ca să-ți dezlănțuiească ura; te imbie cu logica pentru a-ți stimula încăpăținarea.

Printre marile lui pasiuni, silogismul nu e pe ultima treaptă. Viclean, își crede viclenia înțelepciune și umblă învăluit în togă de filozof. Îi place, când înșală, să convingă. Din gura lui argumentele curg în cascade ca apa și toate vin îmbrăcate în cea mai strălucitoare aparență de gând rotunjit după regulile logicii și ale bunului simț. El știe că cu prostia i-ar putea atrage numai pe proști și de aceștia nu duce lipsă. Îi are oricum.

Are întotdeauna argumente numai că le are deopotrivă pentru și împotriva aceluiași lucru.

A încercat să-l prindă în mrejele lui și pe Iisus, pe când se afla retras în pustie pentru post și rugăciune: „De ești Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini” (Matei IV, 3), și nu vei mai flămânzi.

După patruzeci de zile și patruzeci de nopți de post negru, în pustia Quarantaniei, o astfel de ispită putea fi irezistibilă. Adresată lui Iisus, isпита era logică. Putea el să prefacă pietrele în pâini? Putea. A dovedit-o când a săturat mii de flămânzi cu cincipiini din care au rămas douăsprezece coșuri de firimituri. Era însă o cursă. Dacă s-ar fi lăsat prins în ea, și-ar fi compromis voința de a posti, și-ar fi compromis omenitatea supusă suferinței, foamei și setei, și-ar fi compromis planul intrupării. Tot așa s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi lăsat ispitit și atunci când îi cereau să se pojoare de pe cruce. Ar fi compromis învierea și tot ce a urmat după ea: creștinismul.

Diavolul voia să-l forțeze să abandoneze teanthropia în care intrase și care făcea parte dintr-un tot, dintr-o teologie, dintr-un sistem gândit de Dumnezeu. Ca întotdeauna în asemenea cazuri, răspunsul lui Iisus la cea dintâi ispită a fost neașteptat. N-a spus nici că este Fiul lui Dumnezeu, nici că nu este; nici că poate prefacă pietrele în pâini, nici că nu poate, nici că vrea să le prefacă, nici că nu vrea. N-a intrat în logica Ispititorului. I-a dărimat-o printr-un apel la o autoritate superioară logicii, la un tertium pe care Ispititorul nu-l luase în calcul: „Scris este, că nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu”. Și cu pâine, dar nu numai cu pâine. Există o ordine care n-o desființează pe aceasta, dar n-o ține drept exclusivă.

Și contrariul e adevărat. Cu cuvântul lui Dumnezeu, dar nu numai cu El. Ordinea de sus nu e nici ea exclusivă, ci sintem în trup. Dovadă că e așa, e că Iisus se va întoarce la pâine. Dar nu se va întoarce atunci când întoarcea ar fi putut fi căderea în ispită, ci când va voi El, liber de ispită.

Ispititorul e însă dintotdeauna perseverent. Ca și ispită. Ispita e mai perseverentă decât virtutea. A operat Iisus cu Scriptura? Scriptură știe și Întunecimea Sa. Îi încurcă chiar și pe marii exegeți. Și cite minți simple nu întoarce pe dos, făcându-i pe bieții oameni să creadă că descoperă abia ei, acum, tilcul unor texte, ignorat de tilcutorii cei mari timp de sute

și mii de ani! De ce să nu încerce deci și cu Iisus?

Vrea Iisus argumente biblice? Îi va oferi argumente biblice. Iată unul cum nu se poate mai potrivit și, mai ales, încă o dată logic: Luându-l pe Iisus din pustie, L-a dus în sfânta cetate, în Ierusalim, și punându-l pe streșina templului, l-a încercat: „De ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-te jos, căci scris este: Ingerilor Săi va porunci pentru Tine și pe mîini te vor purta, ca să nu-ți lovești de piatră piciorul Tău”. Era un citat din Psalmul nouăzeci.

Alternativa era logică într-adevăr. N-avea decât să se supună probei. O trecea și gata. Simplu. Și ușor. Nu avea nimic de pierdut. Oare într-adevăr nu avea nimic de pierdut? Să fi fost ispită cu totul gratuită? Deocamdată însă, Iisus i-a dovedit că știa mai bine decât dînsul Scriptura. I-a dat din nou un răspuns neașteptat și în aceeași măsură logic: „De asemenea este scris — i-a zis — să nu ispitești pe Domnul Dumnezeu tău” (Deut. VI, 16). Nici de data aceasta n-a intrat în jocul și în logica Ispititorului.

Iisus n-a făcut nimic de dragul demonstrației. Poate că aceasta e una dintre cele mai interesante observații din cele făcute de Bultmann, marele exeget, despre Iisus. Iisus n-a făcut minunile pentru a dovedi ceva. N-avea nevoie să dovedească nimic. El nu știa ce este îndoiala. Când făcea minunile, le făcea dintr-o pomire de moment a inimii. Or, diavolul îl îndemna acum să se verifice. Aproape să se îndoiască de Sine. Să-și verifice dumnezeirea. Sau măcar să-și compromită omenitatea. Să-l facă să se deconspire. Diavolul știa că nu putea face nimic împotriva lui Dumnezeu; încerca împotriva omului. Îl deranja intruparea Lui ca om adevărat fiindcă prin aceasta își asuma păcatele oamenilor și le răscumpăra.

Și apoi a urmat cea din urmă, suprema îndrăzneală și încercare a Ispititorului. El, mereu răzvrătitul, tînzind mereu la locul de frunte de unde a vrut dintotdeauna să-L dărime pe Dumnezeu, viclean dar nu înțelept, mîndru dar nu inteligent pe măsura mîndriei, a crezut că a găsit momentul acum, prinzîndu-L redus la foame și la sete în pustie, sub chip de om, cu voință de om, cu fire de om, în suferință, să-i propună un tîrg. Izvor al îndoielilor, văzîndu-L pe Iisus că nu-și verifică dumnezeirea, va fi început el să se îndoiască asupra ei și atunci a făcut un pas mai departe, abacîndu-l din partea cealaltă. Exaltîndu-i omenitatea, într-o încercare supremă de a-l reduce exclusiv la om, l-a provocat să-și uite, să-și nege, să se îndoiască și El de dumnezeirea Sa și s-o abandoneze pentru un statut mai palpabil, concret și imediat. Arătîndu-i toate împărățiile lumii și slava lor, i-a zis: „Toate acestea îți le voi da ție”, dacă îmi recunoști puterea și mă recunoști de stăpîn. Căci sînt stăpîn peste toate. Toate sînt la mina, la voia și la puterea mea. Așa vei scăpa în-

dată de pustie, de foame și de sete, de singurătate și de gîndul amar că nu însemni nimic pe lume, că ești uitat și părăsit. Vei avea tot ce vrei: putere și stăpînire, peste toți și peste toate, și slavă. Nu mi-ai dovedit nici mie, nu ți-ai dovedit nici ție că ești Fiul lui Dumnezeu. Nici nu ești. Nu ești nimic. Ești un biet om singur, uitat. Ești Nimeni. Meon. Cel ce nu există. Cine te mai știe? Nici nu vei mai fi în stare să te reîntorci de unde ai plecat. Nimeni nu te mai ține minte. Acceptă tîrgul și vei avea totul și numai așa vei fi din nou cineva pe pămînt. Îi sugera oferta unui schimb de identitate, între ei doi, printr-un tîrg de aparență, pe loc avantajoasă.

Îi cerea să renunțe la „a fi”, în schimbul lui „a avea”.

Tentație veche cit lumea, dar mereu repetată și destul de des, printre oameni, încununată de succes.

De data aceasta Iisus nu i-a onorat ispită cu nici un răspuns.

De fapt, Ispititorul, simbol al negației, împotrivor prin vocație, nu putea nimic. Mîntea. Nu putea da nimic nimănui, pentru că nu avea nimic. Ispita. El putea doar lua ceea ce era dat de Altul, de Cel ce este și are. Dar avea o speranță: dacă, oboșit și slăbit de pustie și singurătate Iisus s-ar fi lăsat ispitit să coboare de la „a fi” la „a avea”, s-ar fi urcat el îndată în locul rămas liber, implinindu-și visul care i-a adus cîndva căderea: să ia locul lui Dumnezeu. Căci știa că acceptarea ispitei, oricît de mincinoasă ar fi fost, ducea la desclășificarea celui care ar fi acceptat-o.

Uzurpator mereu la pîndă, chip al neîmplinirii, avînd dezvoltate doar ambiția rea și mîntea infierbîntată de invidie, logica lui era de fapt naivă și cu cît era mai îndrăzneată, cu atît era mai copilărească. El credea că ceea ce îi merge uneori cu unii oameni, îi putea merge și cu omul Iisus! Iisus a restabilit însă repede și simplu scara solidă a valorilor, așa cum erau ele statornicite acolo, în Împărăția cea veșnic asemănătoare cu ea însăși, adresîndu-i-se ca unui coate-goale pripășit la periferia Împărăției și tolerat acolo din rațiuni necunoscute nouă în întregime:

— „Lipsește, Satano, căci scris este: Domnului Dumnezeuului tău să te închini și numai Lui să-I slujești” (Mt. IV, 10).

Disputa din pustia Quarantaniei a fost încercarea de a i se sugera lui Iisus la un moment dat, o altă Evanghelie, una falsă, inversă, Evanghelia altei Împărății. Ea nu-i putea fi sugerată cu mai multe șanse de succes nicăieri altundeva, decât în deșert, în pustie, în condiții de foame și de sete, acolo unde neexistînd nimic, nimic altceva nu putea tenta mai puternic decât a avea totul. „A avea” în schimbul pierderii lui „a fi”. A avea ceea ce trece, în schimbul lui a fi veșnic. Sau măcar a opta pentru prioritatea lui „a avea”. Iisus a optat pentru primatul lui „a fi”.

Echivocitatea succesului

(Continuare din pag. 1)

tehnici speciale pentru reprezentarea grafică a unor situații variabile, pentru reprezentarea evoluției unei activități, pentru urmărirea unor rezultate, sub raport cantitativ și calitativ, ritmicitatea și intensitatea lor — scări, curbe. Încercările făcute au dat un foarte mic grad de probabilitate. Arta guvernării sufletelor, cum o numesc Sfinții Părinți, unitară în ordinea finalității, este neîntreruptă și fără limite în desfășurare. Dacă, într-un sistem de coordonate, am reprezenta desfășurarea lucrului pastoral și am înscrie pe abscisă și ordonată obligațiile și realizările în latura predicatorială, de pildă, ce-am obține? Procente, cifre, rezultate cantitative. Dar cele valorice? După care criterii (obiective) am putea aprecia valoarea unei cuvîntări? După satisfacția autorului? După generozitatea ascultă-

torilor? Cu ce putem măsura capacitatea de efort pentru traducerea în viață a normelor morale? Și, apoi, cite aspecte din activitatea pastorală ar trebui înscrise într-un sistem de reprezentare grafică? Acestea, practic, sînt fără număr. Aceleași și mereu altele, ca viața însăși.

Este adevărat că vorbim de metode și modele pastorale, dar acestea sînt indicații generale. Ele au rostul să ne inițieze în structurile umane și ale misiunii preoțești, asigurînd o unitate în concepția pastorației creștine. Lucrul pastoral însă se realizează în viltoarea realităților vieții. Sigur, în activitatea sa complexă, preotul trebuie să cunoască și să recunoască temeiurile științifice, teoretice, ale practicii pastorale, dar izvorul imediat și ineputabil de inspirație pastorală este con-

Predica Maicii Domnului

(Continuare din pag. 1)

cească „în ea s-a oprit curgerea păcatului în lume”. Ea e vîrf cel mai înalt al omenirii în întilnirea cu Dumnezeu.

Propovăduirea ei cea mai puternică este însăși viața ei, este pilda vieții ei. Și totuși ca să nu rămînă fără de răspuns cei ce caută un cuvînt, o vestire și un îndemn din graiul Maicii Domnului, îl aflăm pe acesta în Noul Testament. Sfințul Evanghelist Ioan ne relatează că prima minune a lui Iisus s-a făcut la nunta din Cana Galileei, la rugămintea Maicii Sale.

Văzînd Maica Domnului că tinerii de la nuntă sînt îngrijiți din lipsa vinului, temîndu-se să nu se facă de rușine înaintea oaspeților, cu inima ei de mamă, plină de grijă s-a dus la Iisus și i-a zis: „Vin nu au”. Acolo erau de față și apostolii. Mîntuitorul, la început i-a zis: „Încă n-a venit ceasul Meu”. Dar Maica Sa, cunoscînd că Domnul va veni în ajutor, a zis celor ce slujeau la mese: „Faceți orice vă va spune”. Și erau acolo șase vase de piatră, puse pentru curățirea iudeilor. Iisus le-a poruncit să le aducă nuntașilor, care s-au minunat văzînd că vinul acesta era mai bun decât cel dintîi” (Ioan 2, 1—12).

Este vrednic să amintim că cea dintîi minune a lui Iisus s-a făcut la rugămintea Maicii Sale. Aceasta ne arată că ea este solitoarea oamenilor, prin rugăciunile căreia primesc harul și binecuvîntarea lui Dumnezeu. Iar începutul acestei binecuvîntări se face în momentul întemeierii unei familii. La început Dumnezeu a binecuvîntat pe primii oameni, zicîndu-le: „Creșteți și vă înmulțiți și stăpîniți pămîntul” (Facere 1, 28).

Venind în lume Fiul lui Dumnezeu săvîrșește cea dintîi minune la întemeierea unei familii, indicînd prin aceasta că legătura dintre soți este binecuvîntată de Dumnezeu și rînduită pentru continuarea vieții, a vieții pămîntești, a vieții binecuvîntate de Dumnezeu.

Precum observăm, cu acest prilej, aflăm și o scurtă dar foarte cuprinzătoare predică a Maicii Domnului.

Ea care în toată viața păstrează în inima ei tainic, toate cele ce se întîmplau și îi erau descoperite cu privire la Iisus, de data aceasta rupe tăcerea și spune celor ce slujeau la nuntă: „Faceți orice vă va spune”. Cît de puține sînt aceste cuvinte și cît de mare adevăr se cuprinde în îndemnul Maicii Domnului!

Ele cuprind pentru creștini un adevărat program de viață. Creștinul adevărat trebuie să aibă mereu înaintea ochilor datorita de a împlini voia lui Dumnezeu.

Să te silești să potrivești voia ta cu voia lui Dumnezeu, aceasta este calea care duce la mîntuire, pentru că și Iisus a spus: „N-am venit să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui ce M-a trimis pe Mine”. La fîntina lui Iacov, Iisus a spus ucenicilor, care-L rugară să mănince: „Mîncarea Mea este să fac voia Tatălui Meu, care M-a trimis”. Iar în grădina Ghețimani, cînd vede paharul morții, Iisus rostește ru-

găciunea: „Doamne, dacă este cu puțință, să treacă paharul acesta de la Mine. Dar nu cum voiești Eu, ci cum voiești Tu” (Luca 22, 42). De trei ori repetă rugăciunea, care se încheie cu cuvintele: „Facă-se voia Ta”.

Scriitorul rus Gogol, scrie în frumoasa tilcuire pe care o face Sfinței Liturghii: „Ce voie poate să fie mai frumoasă și mai sfîntă decât voia lui Dumnezeu? Cine știe mai bine decât Creatorul însuși, ceea ce este de trebuință creaturii Sale? Cui putem să ne încredințăm mai bine decât Acela care este întru totul bunătatea binefăcătoare și desăvîrșirea” (pag. 93).

Pentru creștini este esențial recunoașterea și împlinirea voii lui Dumnezeu ca îndreptar al vieții. Sintem liberi cu adevărat cînd împlinim voia lui Dumnezeu. Altfel devenim ca o minge în calea tuturor patimilor. Voia lui Dumnezeu este drumul, steaua și soarele după care se călăuzește viața creștinului.

Creștinismul se întemeiază pe jertfa Mîntuitorului de pe cruce. Dar această jertfă nu este altceva decât împlinirea voii lui Dumnezeu.

Aceasta este dorința și îndemnul Maicii Domnului către toți cei ce o cinstesc și se roagă ei: „Faceți orice vă va zice”.

Fericitul Augustin a început predica despre nunta din Cana Galilei astfel: „Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, prin care a prefăcut apa în vin, nu este de mirare pentru aceia care știu că este o lucrare dumnezeiască. Căci ceea ce s-a făcut acolo se face prin lucrare dumnezeiască și atunci cînd apa care se revarsă din nori, se transformă în vin prin lucrarea lui Dumnezeu. De aceea nu ne minunăm pentru că Dumnezeu lucrează astfel în diferite feluri an de an. Căci cine poate cuprinde lucrarea lui Dumnezeu prin care conduce și preface întreagă lumea. Tot ceea ce face Dumnezeu nu face spre a ne mira ci spre a conduce la învățătura credinței”.

Ceea ce a voit Domnul să ne învețe prin această minune este însăși binecuvîntarea lui Dumnezeu asupra familiei, însăși adevărul că familia este un așezămînt binecuvîntat de Dumnezeu. După cum apa și vinul sînt elementele naturale care saturează trupul omenesc, tot astfel iubirea sub cele două înfățișări ale ei, — ca sentiment uman, fragil și schimbător și ca virtute, ca putere spirituală care dă unitatea familiei și trînicia ei — au lipsă de binecuvîntarea lui Dumnezeu.

În familie iubirea ca sentiment uman este transfigurată prin binecuvîntarea lui Dumnezeu și devine o virtute tare, nemuritoare care unește pe cei doi soți și care îi face capabili să se dăruiească pînă la sacrificiu unul pentru altul.

Mijlocirea Maicii Domnului pentru binecuvîntarea și bucuria vieții în familie este o dovadă că ea a rămas și după mutarea cu trupul la cer ca o solitoare pentru mîntuirea oamenilor, iar cuvintele ei: „Faceți orice vă va zice”, un îndemn de a asculta și de a împlini voia lui Dumnezeu.

tactul permanent cu sufletul enoriașilor.

În absența unor criterii obiective, aprecierile asupra succeselor pastorale au o frapantă notă de subiectivism și echivocitatea este inevitabilă. Ne referim în special la autoaprecieri care, desigur, sînt mai susceptibile de interpretări felurite ca cele făcute din afară.

În arta guvernării sufletelor nu se poate considera succes împlinirea unei acțiuni parțiale, ajungerea la un tîrg imediat, unui caz izolat. O împlinire înseamnă deschidere spre noi împliniri. O încheiere, un bilanț, nu putem realiza într-o activitate neîntreruptă și fără limite. Cînd ar putea spune, cu conștiința împăcată, pastorul de suflete că și-a făcut deplin slujba, după sfatul Apostolului Pavel?

Autoaprecierile duc adesea la exacerbarea încrederii în harismele personale sau, mai grav, la un fel de „narcisism” disimulat.

Și dacă nu se ajunge la o astfel de stare, succesul facil (apreciat cu ușurință) conduce la rutină, la... blazare. Nutrind un atare sentiment, păstorul de suflete se obișnuiește cu gîndul că „e bine și așa”, că „merge oricum”. Falsul sentiment al succesului devine cauză a insuccesului. Ridicarea unei biserici într-o parohie este o faptă meritorie, dar nu este decât o treaptă pe scara trăirilor religioase. O latură a pastorației, începutul... succesului.

În pofida unor reflecții cu iz sceptic, există totuși, în vorbirea curentă, succese în activitatea pastorală, dar atenție la... întîile succese!

CRÎȘAN (1733—1785)

— La 250 de ani de la nașterea sa —

Marea răscoală sau revoluția de la 1784 a iobagilor români din Transilvania de sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan a deschis procesul revoluționar de răsturnare a raporturilor feudale și a prefațat transformările ulterioare care s-au petrecut în țara noastră. În același timp, cum afirmă acad. D. Prodan, este și prima afirmare violentă a conștiinței de sine a poporului român din Transilvania.

Ne găsim în centrul și Răsăritul Europei într-un timp când și în această parte de lume temeiile feudalismului începeau să se clatine și să fie zguduite. În timp ce în Apus se pregăteau răsturnările revoluționare, aici se pregătea răsturnarea șerbiei. Răscoala din 1784 din Transilvania, care a avut loc cu cinci ani înainte de revoluția franceză din 1789, se petrece într-un răstimp când și în această parte a Europei popoarele își afirmă în genere conștiința de sine, tinzând spre o viață politică proprie intereselor lor naționale, la orizont conturându-se imaginea statelor naționale.

Cauzele răscoalei de la 1784 din Transilvania rezidă în regimul apăsător al șerbiei sau al iobăgiei din Transilvania, cu deosebire în agravarea lui din cursul secolului al XVIII-lea, și face parte din lupta proprie a poporului român de emancipare.

Transilvania este o veche provincie românească și ea constituie o parte importantă a teritoriului pe care s-au dezvoltat în antichitate culturi valoroase din care a rezultat înfloritoarea civilizație daco-gețică. După cucerirea romană (105—106 d.Hr.), spațiul intracarpatic a intrat în alcătuirea provinciei romane Dacia, cunoscând un intens proces de romanizare. Din contopirea celor două civilizații s-a născut în timp poporul român.

Societatea românească din Transilvania ajunge la începutul evoluției medii la o fază superioară de organizare politico-instituțională, de tipul cnezatului și voievodatului. Evoluția înspre forma de organizare de tip statal a românilor din Transilvania va fi afectată de cucerirea acestui teritoriu de către regatul feudal maghiar. Alături de instituțiile feudale românești apar, în urma cuceririi, altele noi, regalitatea maghiară ducând o politică de așezare și colonizare de noi populații. Voievodatul românesc al Transilvaniei este transformat într-un voievodat regal care se bucura de o largă autonomie în sec. XIII—XV, în împrejurări favorabile manifestându-se ca un stat independent.

În urma căderii regatului feudal maghiar, după lupta de la Mohaci (1526), tendințele de autonomie și independență ale voievodatului Transilvaniei se pot manifesta în voie și devine principat de sine stătător în 1541, obligându-se la plata unui tribut către Poarta otomană.

La sfârșitul secolului al XVII-lea Principatul autonom al Transilvaniei a fost cucerit de către Imperiul habsburgic, care, după respingerea asediului turcilor asupra Vienei (1683) obține succese consecutive în luptele cu Imperiul otoman.

Prin pacea de la Karlovitz (1699), după înfringerea suferită de turcii la Zenta (1697), Principatul Transilvaniei trecea sub stăpânirea Imperiului habsburgic, care a marcat o nouă fază în evoluția politică a acestei provincii românești. Stăpânirea habsburgică a însemnat pierderea autonomiei Transilvaniei, care a căutat să scoată Transilvania din sistemul politic alcătuit de cele trei state românești, care duseseră sub Mihai Viteazul și la realizarea celei dintii uniri politice statale a românilor la Alba Iulia (1599—1601). S-a căutat să se rupă legăturile firești dintre români din Transilvania cu frații lor din cele două provincii românești, Țara Românească și Moldova, prin trasarea unui cordon militar de graniță cu cele două provincii, încercându-se organizarea populației românești din zonele marginase, de pe linia de sud și de est a Transilvaniei, în regim de graniță. S-a căutat să se rupă și legăturile de totdeauna bisericesti-religioase ortodoxe ale românilor din Transilvania cu

frații lor de peste Carpați, prin unirea cu Biserica romano-catolică în 1698—1701. Au loc mișcări de masă împotriva uniției bisericesti ca cea din 1744 de sub conducerea călugărului Visarion și din anii 1759—1761 de sub conducerea lui popa Sofronie din Cioara. Curtea de la Viena a intervenit autoritar și brutal, trimițând pentru pacificarea românilor în 1761 pe generalul Bukow, care avea să distrugă cu focul și tunurile peste 140 de biserici și minăstiri din Transilvania. Au căzut atunci importante mănăstiri monumente ca Simbăta de Sus, Rimeț, Prislup și atâtea altele. Europa n-a cunoscut un act de tiranie mai mare ca acesta, îndurat de poporul român din Transilvania.

Cucerirea Transilvaniei de către Imperiul habsburgic a determinat și creșterea obligațiilor fiscale față de stat și creșterea prestațiilor în natură și muncă. Robota iobăgească, de la o zi pe săptămână, legiferată în urma răscoalei din 1514, ajunge până la toate zilele săptămânii cu vitele sau cu palmele, cu plugul, cu carul, cu uneltele proprii.

Sub aspect național, populația Principatului Transilvaniei, după conscripția austriacă din 1760—1762, era alcătuită din 66,46% români, 21,62% unguri și secui împreună, și 11,72% sași (populație de origine germanică colonizată în Transilvania în sec. XII—XIII).

Cea mai mare parte a populației Transilvaniei era supusă, astfel, unui dublu jug al exploatarei: sociale (feudale) și naționale (de către nobilimea maghiară și habsburgică). Țărănimia aservită, care reprezenta marea majoritate din totalul populației, era masiv de origine română, iar nobilimea de origine maghiară sau maghiarizată; peste aceste raporturi interne veneau acum obligațiile impuse de regimul austriac.

Ca urmare directă a acestor stări de lucruri din Principatul Transilvaniei are loc izbucnirea și declanșarea marii răscoale țărănești din Munții Apuseni în 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan, moment important al luptei poporului român pentru dreptate socială și eliberare națională.

Deputații țărănești iau drumul Vienei în mai multe rânduri, mergând pe jos, spre a înmîna împăratului petițiile colective ale satelor de iobagi. Horea, însoțit de Cloșca și alți țărani, merge la Viena în 1779, 1780, 1782 și la sfârșitul anului 1783. Revendicările lor rămânând nesatisfăcute, iobagii caută să-și facă singuri dreptate.

Conducerea răscoalei a fost asigurată de iobagi recrutați drept căpitani: Horea, pe numele adevărat Nicula Vasile Urs, în vîrstă de 54 de ani din Albac, Cloșca, pe nume Ion Oargă din Cărpiniș de lângă Abrud în vîrstă de 37 de ani, și Crișan, în vîrstă de 52 de ani, din com. Vaca (Jud. Hunedoara, azi com. Crișan din Zarand, de pe Crișul Alb, de unde numele Crișan, de familie cu numele Giurgiu Marcu sau Gheorghie. Era căsătorit și avea un fiu cu numele Ion. Se născuse deci în anul 1733 și fusese în tinerete soldat într-un regiment de infanterie transilvănean. Crișan a fost, cum se consideră, capul militar al răs-

coalei și de numele lui se leagă acțiunea din care a izbucnit răscoala însăși. El a condus în răscoală importantul efectiv țărănesc din Zarand (Crișeni), care au acționat fulgerător în sud-vestul Munților Apuseni, la Mesteacăn, la Curechiu, în Crișcior, în Brad, în Ribița, Baia de Criș, Valea Bradului, Zdrapți, Mihăleni, Blăjeni. La începutul lunii noiembrie 1784, Crișan a format o ceată de țărani călare în număr de 200 de oameni, înarmați cu lănci și puști, cu ajutorul ei fiind închise toate intrările în Zarand. Zona Munților Apuseni constituia o masivă cetate de piatră în care se pătrundea cu dificultate din afară.

Răscoala iobagilor fiind înfrîntă de forțele armatei de represie, conducătorii ei au fost prinși, mai întâi Horea și Cloșca la 27 decembrie 1784 în pădurea Scorușet, la nord de Albac și apoi Crișan la 30 ianuarie 1785, în com. Moșoș (jud. Alba), aproape de Zlatna, și închiși în închisoarea din fortăreața Alba Iulia, Crișan fiind izolat de cei doi conducători.

În cursul a două audieri de anchetă (din 2 și 5 februarie 1785), Crișan a răspuns la 47 de întrebări ale comisiei, spunându-și numele, vîrsta, locul de naștere și clarificînd unele momente mai importante ale răscoalei. Este important răspunsul la întrebarea nr. 30-a, privind cauzele răscoalei:

„Greutatea serviciului la domni, fiindcă iobagi au trebuit să lucreze în timpul muncii celei mai urgente, de la o duminică la cealaltă fără să primească cea mică bucuță de pine; în celelalte anotimpuri au trebuit să lucreze cîte patru zile pe săptămînă; afară de aceasta li s-a luat și zeciuiala, pe deasupra acestora contribuțiile erau prea mari: acei care nu aveau pămînt, trebuiau să plătească anual 4 pînă la 5 florini; acei cu pămînt, 15 pînă la 20 florini și dintre oi, afară de zeciuiala mieilor, tot astfel dintre porcii grași trebuiau să dea al zecielea”.

Interogatoriul lui Crișan s-a oprit însă după cele 47 de întrebări, căci la 13 februarie 1785 el și-a pus capăt zilelor în celula sa, cu nojita de la opinci, „fiind convins de sfîrșitul ce-i fusese rezervat și dinainte stabilit”, și nu a mai dat satisfacția călăilor săi de a-i sfîrteca trupul de viu cu roata ca lui Horia și Cloșca la 28 februarie 1785.

Asupra cadavrului său s-a pronunțat, totuși, la 14 februarie 1785, sentința de condamnare, executată două zile mai tîrziu doar în partea ei finală: tăierea corpului în patru părți pentru a fi expuse în tot atîtea locuri pe unde a acționat în timpul răscoalei.

La 1 decembrie 1918, la marginea cetății Alba Iulia, pe „Cîmpul lui Horia”, unde fuseseră sfîrșiți cu roata și sfîrtecate trupurile conducătorilor răscoalei de la 1784, țărani, muncitorii și intelectuali Transilvăneni s-au adunat și au hotărît, unanim și pentru totdeauna, unirea cu România.

La 250 de ani de la nașterea lui Gheorghe sau popular Giurgiu Marcu — Crișan, poporul român îi cinstește numele și jertfa sa, alături de numele și jertfa lui Horia și Cloșca, pentru eroismul cu care ei, țărani iobagi, s-au ridicat „împotriva asupririi sociale și naționale, pentru o viață mai bună și mai dreaptă”.

Pr. I. Ionescu

„Să slujim împăcării”

(II Cor. 5, 18)

Ducînd la îndeplinire, potrivit învățăturii Bisericii noastre, mandatul primit din partea Creatorului, în zorii istoriei sale — „Fiți rodnici și vă înmulțiți și umpleți pămîntul să-l stăpîniți” (Fac. 1, 28) — omenirea a urcat mereu pe treptele cunoașterii, aruncînd, secol de secol, lumini diverse în jurul său și făurindu-și permanent uneltele de care avea nevoie în această uriașă și plină de răspundere îndatorire.

Am ajuns astfel să trăim într-un veac de care mintea omenească, această cu adevărat scinteie divină din noi, a creat o tehnică extrem de avansată, cu ajutorul căreia planeta noastră s-ar putea înfrumuseța negrăit de mult, s-ar putea gospodări în chip minunat spre binele și bucuria tuturor fiilor ei. Condusă cu simț moral, această tehnică ar putea schimba fața Pămîntului din frumoasă într-o și mai frumoasă grădină, ceea ce este și dorința marelui nostru Ziditor.

Din nefericire lucrurile nu stau tocmai așa. Cu toate aceste negrăite cererilor ale minții, omenirea se află totuși la o mare răscruce, „la o fatală răscruce din istoria sa”, și aceasta pentru că în loc să-și canalizeze resursele și forțele sale creatoare spre zidire, spre bine, și le dirijează în mare măsură, putem spune chiar că într-un chip înspăimîntător de intens și rapid spre făurirea de arme care mai de care mai distrugătoare.

Știm cu toții că în timp ce milioane de oameni mor încă de foame, sume fabuloase, aproape 700 miliarde dolari pe an se cheltuiesc pentru arme din cele mai sofisticate; în timp ce terenuri imense sînt încă nevalorificate sau sînt bîntuite de secetă, uriașe sume de bani sînt investite în bombardiere, în submarine, în portavioane și în alte uneltele morții; în timp ce deșerturi întinse așteaptă să devină roditoare prin munca și priceperea omului, sute de mii de specialiști lucrează în

domeniu militar; în timp ce un mare număr din populația globului pămîntesc este încă neștiutoare de carte, sume mari de bani intră în bugetele militare ale statelor; în timp ce încă mulți oameni sînt lipsiți de binefacerile energiei electrice, în timp ce întreaga lume trece printr-o vădită criză de energie și în loc ca atomul să fie pus la lucru să producă lumină, el este întrebuințat la făurirea bombelor de tot felul, cu efecte distrugătoare din cele mai diabolice.

Se pare deci îndreptățită afirmația că omenirea și-a pierdut busola, că această nechibzuită cursă a înarmărilor reprezintă „ultima nebulie a omului”, cum se arată într-un raport al O.N.U.

A sosit, așadar, momentul să ne adunăm mințile, cum zice românul, a sosit momentul ca omenirea „să-și vină în fire” ca oarecînd fieciorul cel mic alunecat pe-un drum greșit din cunoscuta parabolă a Mîntuitorului, a sosit momentul ca toții fiii Pămîntului să devenim deplin conștienți de pericolul care amenință planeta noastră; a sosit momentul să ne deschidem sufletele, frățeste, unii spre alții, să venim la simțăminte mai bune unii față de alții, om față de om și popor față de popor, pentru ca strîns uniți să înlăturăm primejdia care ne paște pe toți, aceasta cu atît mai mult cu cît, așa cum ne asigură Psalmistul, acolo unde este unire este și binecuvîntarea lui Dumnezeu.

„În epoca noastră — spunea doctorul, teologul, muzicianul și, mai presus de acestea, umanistul Albert Schweitzer — în care violența, mai amenințătoare ca niciodată, domnește asupra lumii, eu nu sînt mai puțin convins că adevărul, dragostea, spiritul pacific, blîndețea, bunătatea, sînt forțe superioare oricărei violențe. Lor le aparține domnia lumii, în-să cu condiția ca un număr su-

Arhid. Gh. Papuc

(Continuare în pag. a 4-a)

Păcatul uitării

Alături de alte împărțiri păcatele sau greșelile pe care le putem săvîrși se pot împărți și în aceste două mari categorii: *păcate ale călcării* sau de *comitere* și *păcate ale întrelăsării* sau de *omitere*. Păcatele călcării sau de comitere sînt cele prin care se încalcă o poruncă prohibitivă, adică una ce *oprește* săvîrșirea unei fapte, de ex.: furtul, injurătura, desfrînarea, calomnia, minciuna, uciderea și altele asemenea, în timp ce păcatele întrelăsării sau de omitere sînt cele prin care nu se împlinesc sau se nesocotesc o datorie impusă printr-o poruncă pozitivă, care pretinde săvîrșirea unei fapte, de exemplu: neîngrijirea sau necinstirea părinților, necinstirea zilei Duminicii, nerespectarea postului, absența nejustificată de la Sf. Liturghie din Duminici și sărbători, neîmplinirea datoriilor cetățenești și altele.

Referindu-ne acum la păcatele întrelăsării sau de omitere, desigur, cauzele acestora pot fi multiple. Astfel, cineva nu-și îndeplinește o datorie din comoditate sau din lene, altelei din ură sau răzburare, iar uneori din invidie, din interes sau din ciștig. Bineînțeles că și gravitatea acestor păcate va fi în funcție atît de cauza care a adus cu sine omisiunea de împlinire a datoriei respective, cît și de importanța datoriei de împlinit și ușurința sau greutatea cu care această datorie ar putea fi împlinită. Astfel, dacă cineva nu poartă griji de părinții săi bătrîni și bolnavi din comoditate sau din lene, deși ar avea posibilitatea să o facă, săvîrșește un păcat mai greu decît cel ce n-o face aceasta din lipsă de posibilități materiale sau datorită marelui distanțe care îl separă de părinții săi, ori chiar din cauza nevoii de a-și împlini datorii la fel de importante față de soția sau de copiii săi.

Adeseori însă neîmplinirea unor datorii poate proveni numai din uitare, adică din lipsă de aducere aminte. Uitarea poate fi însă și ea mai vinovată sau mai puțin vi-

novată, de unde și păcatul provenit din ea poate fi mai greu sau mai ușor. La fel, dacă s-a uitat împlinirea unei datorii mai importante sau de mai mică importanță, păcatul va fi mai greu sau mai ușor. Astfel, a uita împlinirea unei datorii din cauza unei emoții involuntare care te-a copleșit, e un păcat mai ușor decît uitarea acestei datorii din cauza unei distracții. La fel, a uita datoria recunoștinței față de binefăcătorii tăi: părinți, dascăli, instituții școlare etc. este un păcat mai greu decît a uita să răspunzi la o scrisoare unui prieten care îți solicită o informație care îi este necesară.

Din acest motiv, pentru noi creștinii este de mare importanță ca, din cînd în cînd, să ne facem un conspect al datoriilor pe care avem să le împlinim și aceasta în ordinea importanței și a valorii lor. Precum și a gradului lor de urgență și astfel să nu lăsăm să se așternă peste unele din ele vălul uitării. Cu alte cuvinte, să ne dăm silința pe cît ne stă în putință, a ne aduce aminte ce datorii avem de îndeplinit zilnic, care sînt mai urgente și care mai pot suferi aminare, dar nu pînă la calderile grecești.

Dealtfel, Sf. Scriptură ne atrage atenția în numeroase locuri să nu dăm uitării nici pe cea față de care avem datorii de îndeplinit și nici datoriile generale și speciale pe care le avem: pe cele dintii față de toți semenii noștri, iar pe celelalte față de cei mai apropiați ai noștri, față de părinți, frați, rudeni, prieteni și binefăcătorii noștri.

Un minunat exemplu de *aducere aminte* a unei datorii, care ne poate servi ca îndemn la virtute împotriva păcatului uitării, îl găsim în Cartea a doua a Regilor, capitolul 9. Pentru frumusețea și înălțimea lui morală, îl vom reda în cele ce urmează.

După ce regele David a ajuns peste întregul Israel și și-a con-

Arhid. Prof. Ioan Zăgrean

(Continuare în pag. a 4-a)

Acasă

Țărîna străbună, de toți primitoare
Stropită cu sînge, cu lacrimi, sudoare
Permite-mi să-ți dărui sfios sărutare!

Atîns de mirajul ispitei ce-nșeală
Primește-mă, mamă, ca-n vremuri în poală
Ferit de vîpăi, de potop și de boală;

În barba ta albă de dac, dragă tată
Mă lasă să-ngrop rușinat fața toată
Ca fiul pierdut dar întors astădată;

Tu, nuc ce foșnești mătăsoș, sus în vie
Redă-mi umbra deasă să-ți glăsuși și ție
De-un pom implantat în imensă pustie;

Tu, petec de cer ce îmi străjuie — grădină
Reflectă asupra-mi albastru, lumină
Să-ți glăsuși și ție de viața străină;

Fîntînă cu cumpănă înălțătoare
Dă-mi apă să-ți glăsuși ce-nseamnă sub soare
O sete de pat:ie mistuitoare.

Pr. Teodor Poneavă, Șiria — Arad

„Să slujim împăcării”

(Continuare din pag. a 3-a)

ficient de oameni să păstreze în sufletul lor și să practice în viață, cu puritate și conștiință, spiritul de caritate, adevăr, pace și dragoste.”

Sint, prin urmare, cât se poate de îndreptățite marile mișcări de masă din întreaga lume care cer cu tărie ca neînțelegerile de orice fel ivite pe plan internațional să se rezolve pe calea rațiunii, a tratativelor, ca mintea, înțelepciunea, dragostea de om să vorbească iar nu armele, astăzi cele atomice, arme a căror distrugere este pe de-a rândul cerută.

„Este necesar să se acționeze cu întreaga răspundere — și de-o parte și de alta — pentru a se pune capăt cursei înarmărilor, pentru trecerea la dezarmare” — arăta Președintele țării noastre, și tot Domnia Sa sublinia într-un interviu acordat Societății olandeze de televiziune, în februarie a.c., următoarea extrem de vitală propunere: „România a adoptat încă cu doi ani în urmă măsuri de reducere a cheltuielilor militare, iar pentru acest an a hotărât să nu mai crească aceste cheltuieli... Dacă la o asemenea acțiune s-ar angaja Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii, deci deopotrivă țările din Pactul de la Varșovia și N.A.T.O., care cheltuiesc peste 80 la sută din sumele folosite pe plan mondial pentru înarmare, aceasta ar avea o influență hotărâtoare pentru dezarmare, pentru întărirea încrederii, pentru politica de pace și securitate”.

Apărarea păcii și, la ora actuală, apărarea vieții pe planeta noastră, pe lângă dezarmare, care este un imperativ imediat, implică un proces mult mai adevărat, de care popoarele lumii sint tot mai conștiente, implică o așezare lăuntrică, redobândirea încrederii între om și om, între popor și popor, implică o dezarmare lăuntrică, o nouă ordine morală în lume, idee subliniată mereu și de I.P.S. nostru Mitropolit Antonie al Ardealului.

„Pentru umanității adevărați — scrie prof. Zoe Dumitrescu-Buşlenga (Scinteia din 18 ianuarie 1981, p. 2) — pacea nu înseamnă numai abținerea de la război, simpla absență a acestuia, ci o stare de spirit, prezența copleșitoare a unei radiații benefice, de ordin superior, care să iradicheze orice agresivitate, să modifice forma intelectului uman, să

covârșească deci mintea, invadând spiritul, luminându-l, îndreptându-l cu bucurie și deschidere a inimii către oameni și lume, într-o desăvârșită fraternitate universală. Aceasta este pacea pe care o dorim, aceasta este adevărata înțelegere a păcii deschizătoare de noi ere în istoria viitoare a umanității”.

A sosit deci momentul nu numai să se înlăture ucigătoarele arme ale epocii noastre, ci, așa cum se susține de altfel, și pentru intensificarea la maximum, pe toate căile, a lucrării de domesticire a ființei omenești, de mlădiere a făpturii noastre lăuntrice; a sosit momentul să se ia atitudine categorică, pe toate planurile împotriva urii, a lăcomiei, a parvenitismului, a nedreptății, a dorinței de mărire și stăpânire, a ambițiilor oarbe, a huzurului și atitor altor păcate generatoare de neajunsuri, de conflicte, de războaie.

Negrăite îndatoriri avem în această privință noi, cei ce credem în „Domnul Păcii”, Iisus Hristos — Mintuitorul nostru, cei ce trebuie să facem acest lucru nu numai din rațiuni omenești, ci ca unii care avem și poruncă divină de a „sluji împăcării” (II Cor. 5, 18).

Grăitoare și extrem de actuală este, credem, pe marginea celor de mai sus, și scena petrecută în noaptea de joi spre vineri din Săptămâna Patimilor, când Iisus — Domnul nostru îl dezarmează moral pe Iuda vânzătorul cu cuvintele: „Prietene, pentru ce ai venit?” și când muștră pe unul din apostoli care a scos sabia să lovească, spunându-i: „Întoarce sabia la locul ei, căci toți cei ce scot sabia de sabie vor pieri” (Matei 26, 50—52), adevăr pe care istoria, pe care ultimele două războaie mondiale de pildă îl confirmă din plin.

Să rugăm deci cu toată osîrdia, în rugăciunile noastre de zi cu zi și în cele obștești, pe Părintele luminilor să reverse lumină, să dea gând bun în sufletele mai marilor popoarelor, spre a conduce destinele lumii spre limanuri de liniște și pace, dar, în același timp, să lucrăm din răzputeri pentru a crea temelie trănică vieții pe pământ, prin cultivarea dragostei între oameni și popoare, a frățietății și bunății, a dreptății și intrajutorării, a înțelepciunii și demnității, a binelui sub toate formele sale.

Fericirea în înțeles creștin — Exegeza „Fericirilor” (I)

Înainte de a încerca o exegeză a textului obișnuit al celui de al treilea antifon al Liturghiei, să arătăm ce înțelegem prin fericire. În înțeles creștin fericirea este bucurie intensă, permanentă. Iar prin bucurie înțelegem trăirea sufletească a celor ce cunosc (și mulțumesc lui Dumnezeu) că toți cei dragi se află pe superioare trepte de ființare, că le este bine. În înțeles creștin fericirea este *întru alții*.

Cu cât sint mai mulți cei ce se află pe asemenea trepte ontice superioare, cu atât bucuria și fericirea celor ce îi iubesc și îi cunosc astfel sint mai mari. Căci există *grade* ale fericirii. Deși în alt context, însuși Mintuitorul afirmă: „Mai fericit este a da, decât a primi” (Fapte 20, 35). Fericirea deplină implică buna existare a tuturor semenilor și a întregii lumi.

Caracterul totalitar al conținutului cunoștinței care determină bucuria face ca fericirea să fie o trăire sufletească de *culme*. Dumnezeu potențează atât de mult facultățile (sistemele) sufletului celor fericiti încât ei experiază *evidența adevărului revelat*, luminiscenta lui. În fericire are loc o adevărată desfătare de adevăr; o binefăcătoare copleșire de frumusețea aureolei care îi învăluie esența tainică. Căci oricât ni s-ar descoperi, adevărul tot mai rămâne voalat cunoașterii noastre, însă nu de întuneric, ci de sublimul realității misterului lui. De aceea fericirea se instalează numai pe un fond de credință. Astfel, existând acest fond, lumina divină, deși neschimbată, se adecvează modulului omeneșc de receptare și se „inseamnă” peste cei fericiti.

Pe cât este posibil, fericiti trăiesc sentimentul *atocuprinderii* iubirii. Ei experiază dimensiunea totalitară a acestei virtuți, dimensiune pe care Sf. Apostol Pavel o exprimă în cuvintele: (Dragostea) „toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă” (I Cor. 13, 7). Insesi mișcările voliționale ale celor fericiti primesc impulsurile directe ale acestei virtuți. Tot ce voiesc cei fericiti are căldura iubirii pentru toți și mai ales pentru Dumnezeu. Nu întâmplător, cuvântul românesc *voioșie*, ca expresie a unui grad de fericire, deși — eventual — primit prin filieră slavă, trimite la origini mai vechi, latine, voliționale. Într-adevăr, fericiti au nu-

mai voiri de bine, iubitoare. Datorită potențării în grade foarte înalte a facultăților sufletești, fericiti experiază *existarea*, simt că sint. O crescândă *unitate* și, prin urmare, un tot mai ferm echilibru guvernează toate mișcările lor psihice. Pentru că aceste mișcări (intelectuale, afective, voliționale) se promovează reciproc și converg în dragostea față de Hristos, nedespărțit de Tatăl și Duhul Sfânt. De fapt, cei fericiti experiază existarea ca viețuire, prin viață (noi) înțelegând existare plus *autocreștere* susținută providențial. (Nu există viață, chiar psihică, fără un impuls vital *primit*).

De asemenea, fericiti beneficiază de adevărata *libertate*. Chiar aici pe pământ ei se simt dezlegați de tirania egoismului. Iar prin aceea că trăiesc evidența adevărului, ei sint liberi de orice falsitate. („Adevărul vă va face liberi”) (Ioan 8, 32).

Fericiti sint cum tot mediul care reflectă slava lui Dumnezeu le este favorabil. La rîndul lor, fericiti sint *generoși*; aici pe pământ, jertfelnici. Repetăm: fericirea în înțeles creștin este o fericire *întru alții*. Insuși Dumnezeu-Tatăl, pe care imnul Lumină lină îl numește „fericitul”, dă glas acestei dimensiuni a fericirii: „Acesta este Fiul Meu cel iubit *întru care* am binevoit” (Matei 3, 17).

Să mai reținem și că, esențial, fericirea este o trăire colectivă. Nu există fericire de unul singur. Mintuitorul enunță: „Fericiti sint”... , deci la plural, în marea familie creștină, umană; în Biserică, în umanitate. Iar forma prezentului „sint” înseamnă că fericirea poate începe chiar aici pe pământ, atingând cele mai înalte cote în viața de dincolo, în raiul eshatologic, în *împărăția cerurilor*, ipostază a celor ce viețuiesc — prin har — în comuniune fără de sfârșit cu Hristos. Insași calea spre fericire este comunală, sinergetică.

Recapitulând, deci, în înțeles creștin fericirea înseamnă: bucurie permanentă, trăire sufletească la cote foarte mari, cu experierea progresivă a evidenței adevărului și a unei mari capacități de iubire; mai înseamnă trăirea sentimentului existării vii, plus libertate și tot ceea ce enunță Mintuitorul în finalul „Fericirilor” II—VII. Căci fiecare dintre aceste enunțuri cuprinde câte o condiție a fericirii dar și o tră-

sătură a ei, toate aceste trăsături implicându-se reciproc.

Acum să încercăm exegeza. „Fericiti cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor”. Întii — literal — ce fel de sărăcie poate condiționa fericirea? Desigur, o sărăcie de păcate; lipsa cugetelor, a sentimentelor și voirilor egoiste. În schimb: bogăție de cugete, simțăminte și demersuri voliționale în favoarea *altora*.

Exegetic, săraci cu duhul avem să-i înțelegem pe cei care îi doare că nu sint mai bogati în virtuți și manifestări favorabile altor ființe și chiar altor lucruri. Sint cei ce au conștiința îndurerată a deficienței lor morale; de fapt singurii capabili de progres moral. (Ce avem să înțelegem prin „împărăția cerurilor” am văzut mai sus. Deținerea cetățeniei acestei împărății constituie trăsătura sinonimă fericirii maxime).

Condiția sărăciei cu duhul se asociază — indirect — aproape tuturor celorlalte „Fericiri”. De aceea Mintuitorul o și așează la început.

„Fericiti cei ce plîng, că aceia se vor mîngia”. Și în acest plîns (nu neapărat al lacrimilor) e necesară sărăcia cu duhul, conștiința că, durindu-te de cei suferinzi fizic sau moral, nu contribui îndeajuns la alinarea durerii lor. Căci Mintuitorul îi vizează aici nu pe cei ce plîng din cauza unor suferințe proprii, deși nu-i exclude, dacă totuși își „iau crucea”, adică o poartă fără să cîrtească împotriva lui Dumnezeu, ci se referă la cei *compătimitori*, la cei ce plîng pentru suferințele altora și fac tot ceea ce pot să le aline; pe aceștia îi fericeste.

Cel ce „plînge” din cauza suferințelor proprii va primi — și el — o mîngiere, dar ca pentru unul singur. Insași cei ce „plîng” pentru alții, pentru mulți, vor primi o mîngiere mare. Ea constă în cunoașterea că tuturor celor nedreptățiți acum, li se va face dreptate și toți cei îndurerați acum, se vor simți bine. De altfel cel ce își ia crucea, adică o acceptă, nu poate plînge pentru sine, ci, fiind astfel capabil să înțeleagă crucea suferințelor altora, plînge abia pentru ei, „întru ei”. (Există și o dialectică afectivă). Plînsul altruist și fericirea întru alții, devin, astfel, complementare.

Gheorghe Șoima

Păcatul uitării

(Continuare din pag. a 3-a)

solidat domnia după cucerirea de la Ierusalimul lui, s-a interesat de la dregătorii săi dacă a mai rămas cineva din casa lui Saul, fostul său antecesor întru domnie, în același timp și socru său, dar și unul din cei mai înverșunați dușmani ai săi spre sfârșitul vieții. Această întrebare a făcut-o deoarece Ionatan, fiul lui Saul, îi rămăsese prietenul cel mai credincios, iubindu-l pe David „ca pe sufletul său” pînă la sfârșitul vieții (I Regi 18, 1—3).

David n-a uitat nici un moment această prietenie.

Dregătorii lui David au adus înaintea acestuia pe un slujitor din casa lui Saul, cu numele Tiba, care i-a spus regelui că a mai rămas în viață un fiu al lui Ionatan, olog de picioare, cu numele Mefiboșet. Aflînd unde se găsește, regele David a trimis după el, dar acesta prezentîndu-se înaintea regelui și temîndu-se să nu i se întimplă vreun rău, a căzut la picioarele lui David, care i-a zis: „Nu te teme, căci vreau să-ți fac bine din cauza tatălui tău Ionatan. Îți voi da înapoi toate pămînturile tatălui (bunicului) tău Saul și vei mîncă totdeauna la masa mea”. Astfel a înțeles regele David să nu uite credincioșia pînă la moarte a prietenului său Ionatan, repunînd în toate drepturile pe singurul urmaș din casa lui Saul, care-i rămăsese credincios (II Regi 9, 1—13).

Îndemnuri directe de aducere aminte, spre a nu cădea în păcatul uitării, ne dă și Sf. Apostol Pavel: „Să nu dați uitării primirea de oaspeți, căci unii prin ea au găzduit fără să știe pe îngeri”

(Evr. 13, 2—3). Iar în ce privește datoria aducerii aminte, deci de recunoștință pentru mai marii noștri, care ne-au fost părinți sufletești întru credință, îndemnul același Apostol este: „Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvîntul lui Dumnezeu, la al căror sfârșit de viețuire privind, să le urmați credința” (Evr. 13, 7).

Desigur, această aducere aminte nu trebuie să rămînă steapă, sub forma unui sentiment vag și difuz față de cei despre care ne amintim, și nici o rememorare a datoriilor noastre spre a nu le da uitării, ci trebuie urmată de fapte concrete, asemenea celei a regelui David, pentru împlinirea datoriilor față de el, ca și față de Dumnezeu sau față de noi înșine.

Așadar, „aducerea aminte” antidotul uitării, trebuie să fie imboldul și motorul împlinirii datoriilor noastre și în același timp cea mai puternică stavilă împotriva păcatelor întrelăsării. Importanța aducerii aminte pentru menținerea noastră pe calea virtuții este foarte mare, deoarece, în primul rînd, creștinul trebuie să-și cunoască datoriile pe care le are, iar în al doilea rînd, e dator să nu uite a le împlini. Și îndeosebi creștinul nu trebuie să uite că la obșteasca judecată va răspunde nu numai pentru calcările de porunci, ci și pentru întrelăsările împlinirii acestora, deci pentru ceea ce trebuia să facă, dar n-a făcut. De aceea, înțeleptul Sirah dă următorul îndemn: „Fiule, adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale și în veci nu vei păcătu” (Is. Sir. 7, 38).

Dionisie Romano — Episcopul Buzăului

La 110 ani de la moartea sa (1806—1873)

Lîngă catedrala din Buzău, o cruce modestă străjuiește mormîntul episcopului cărturar Dionisie Romano, „academician de onoare” al Academiei Române — cum îl numește I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului (Discurs la instalare, 7 II 1982).

Născut la 26 iulie 1806 în Săliștea Sibiului, care a dat neamului nostru mari cărturari cu dragoste de neam și lege, Dumitru — numit în monahism Dionisie — era al doilea copil al lui Ionaș și Mariana Roman, nume pe care el îl va schimba în Romano.

Mama lui, rămasă văduvă de tină, își dedică viața educației creștine a copiilor și se retrage cu Dumitru, care avea 14 ani, la mănăstirea Agapia, apoi îl încredințează staretului Ilarie de la mănăstirea Neamț, un mare iubitor de cultură. Acesta intuiește că Dumitru este un suflet distinct, cu rivnă de carte și cele sfinte, de aceea îl pregătește pentru monahism. În 1823 îl călugărește și-l hirotonește ca diacon, cu numele Dionisie. Aflînd de școala de la Sf. Sava tinărul monah pleacă la București, cu dorul de-a cunoaște lucruri mari. Aici Mitropolitul Grigorie îi cere cartea canonică pe care n-o are și-l obligă să se întoarcă la Neamț. Dar cu ajutorul episcopului de Huși, Sofronie Miclescu, reușește să intre ca tipograf în București și este fericit că putea urma școala de la Sf. Sava. Profesorii îl apreciază zelul, în frunte cu Eufrosin Poteca, profesorul de filozofie.

În 1928 încearcă o mare durere, căci școala se închide din cauza evenimentelor care se abat asupra Principatelor și el se refugiază la Argeș, la episcopul Ilarion. Acesta avea o bogată bibliotecă cu cărți românești și străine, pe care zi și noapte le citea cu rivnă și zel, pînă în 1832 cînd școala se redeschide. Avea 26 de ani și el era acum pregătit pentru catedră. De aceea în martie 1832 este numit „profesor național” la Buzău și este fericit să se dedice Bisericii și școlii. Dar întîmpină serioase greutăți, din lipsă de spațiu pentru clase și pentru cazarea elevilor. Cu încredere în Dumnezeu stăruie și reușește să ridice în 11 ani două localuri de școală, din salariul său și din venitul de pe manualele tipărite. Secretul succesului, îl spune el însuși, zîcînd că „simțeam dragostea către neamul meu și plăcerea de a lucra spre luminarea nevinovatei tinerimi”. Din această îndoită pasiune — pentru neam și tineret — izvorăște rivna să tipărească pentru școală — în mai multe ediții — Abecedare, Catehisme, Aritmetici, Geografie etc. și alte multe traduceri.

Ca profesor-educator Dionisie a fost un pedagog eminent, spirit destoinic și iscusit, cu larg orizont progresist și umanitar, cu metode moderne de educație. A scos din școala bătaia, a introdus carnetul de corespondență cu părinții, supravegherea elevilor și a înființat o bibliotecă a orașului pentru cei maturi.

Pr. S. Radu
(Continuare în pag. a 5-a)

Personalități ale culturii românești în paginile „Telegrafului Român”

Încă de la începutul apariției ei gazeta înființată la Sibiu de către marele mitropolit Andrei Șaguna a fost deschisă fenomenului cultural românesc în totalitatea lui, dincolo de granițele politice care separau pe români în vremea aceea.

Prezența marilor creatori de cultură ai neamului nostru în coloanele *Telegrafului Român* este coplesitoare (un tablou al acesteia la Elena Dunăreanu, *Literatura în Telegraful Român (1853—1973)*, Sibiu, 1973, 287 p.) chiar dacă în foarte multe cazuri din afară de la Sibiu prelua materiale din publicații de peste munți. Dar nu numai marile nume ale culturii românești au fost găzduite în paginile *Telegrafului*. Alături de ei au apărut aici lucrări ale tuturor poetilor și scriitorilor mai cunoscuți pentru a căror simplă înșiruire aici ar fi necesare multe pagini.

Cu creația lui Vasile Alecsandri, „regele poeziei” românești — cum l-a numit Mihai Eminescu, cititorii *Telegrafului Român* au făcut cunoștință de foarte devreme prin balada „Mărgărita” preluată din *România literară* și publicată în nr. 56 din 1856 după care au urmat multe altele, anul de vîrf fiind 1878 cînd poetul a fost încununat la Montpellier, poezia care i-a adus acest succes fiind publicată în acel an în *Telegraful Român* atît în limba română cît și în traducere italiană (Cf. Gavril Istrate, „Alecsandri și Eminescu în Transilvania” în *Reper Sibieni; Studii și referate*, II, Sibiu, 1980, p. 111).

În ce-l privește pe Mihai Eminescu, prezent și el în numeroase pagini ale *Telegrafului*, acesta cunoștea el însuși publicația de la Sibiu din care a reprodus în anul 1876 un articol în *Curie-*

rul de la Iași notînd despre limba articolului că „era de o curățenie abia obișnuită în jurnalistică română”, un an mai tîrziu afirmînd despre aceeași publicație că este „cea mai modernă foaie a românilor de peste Carpați”.

Alături de poezii ale luceafărului literaturii românești ca „Invier”, „Rugăciune”, „Răsai asupra mea”, *Telegraful* și-a informat cititorii despre călătoriile poetului, despre starea sănătății lui, despre apariția volumului de poezii în anul 1883, a publicat un necrolog la moartea sa și a revenit cu diferite prilejuri asupra creației și locului său în cultura românească.

Numele altor mari creatori de poezie românească și-au aflat găzduire în coloanele *Telegrafului* în lungul șir al anilor de apariție neîntreruptă. Între aceștia îl amintim pe Anton Pann, Dimitrie Bolintineanu, Alexandru Vlahuță, Duiliu Zamfirescu, pe marii poeți transilvăneni Andrei Mureșanu, George Coșbuc, Șt. O. Iosif, Octavian Goga.

Unii dintre făuritorii cuvîntului românesc și-au incredințat foii de la Sibiu cea dintîi creație pe care au socotit-o vrednică de a vedea lumina tiparului. Între aceștia Alexandru Macedonski a debutat cu poezia „Dorința poetului” publicată în *Telegraful Român* nr. 94 din 1870. Tot printr-un debut s-a stabilit legătura lui Zaharia Boiu cu publicația șaguniană, pentru primul număr al acesteia trimițînd versurile intitulate „Salutare la Telegraful Român”. Debutul ca poet și l-a făcut aici și redactorul șef de mai tîrziu al gazetei, Visarion Roman printr-o poezie publicată în anul 1853.

Condeie de primă mărime ale prozei românești ca C. Negruzzi, Al. Odobescu, I. Creangă, Al. Vlahuță, B. Delavrancea, I. L. Caragiale au fost tot atît de prezente în paginile *Telegrafului Român*. O schiță a lui M. Sadoveanu apare aici în anul 1906 pentru ca după cîțiva ani, în răstimpul Postului Mare din anul 1913 *Telegraful* să publice sub semnătura marelui prozator istorora religioasă „Lacrimile”.

Cei doi preoți scriitori Ioan Agîrbiceanu și Gala Galaction semnează fiecare cite o povestire: „Slujba românească” a celui dintîi apărînd în anul 1919 iar „Minăstiri de lingă Olt” a celui de al doilea fiind publicată în anul 1930. Acestea au fost completate de articole sau note care semnalau apariția unor lucrări sub semnătura celor doi prozatori sau care marcau anumite momente aniversare legate de aceștia.

Domeniul folclorului românesc a fost bogat reprezentat în paginile *Telegrafului Român*, diferite legende, tradiții și datini fiind publicate în coloanele sale semnalate, prelucrate sau comentate de scriitorii de prestigiu ca Alecu Russo, V. Alecsandri, B. P. Hașdeu, G. Coșbuc, Ilarie Chendi. *Telegraful* a publicat în anul 1886 un „Apel literar” al vestitului folclorist Simion Florea Marian prin care culegătorul cerea sprijinul tuturor iubitorilor literaturii noastre pentru publicarea volumului „Datini și credințele de Paști ale românilor”.

În ce privește istoriografia românească, este semnificativă publicarea unor fragmente din *Isto-*

A. Jivi

(Continuare în pag. a 6-a)

Dionisie Romano — Episcopul Buzăului

(Continuare din pag. a 4-a)

o școală pentru călugări și copiii săraci din jur.

Între anii 1850—1853 îl aflăm la București și scoate o nouă gazetă „Eho ecleslastic”, cu un supliment: „Bibliotecă religioasă-morală”, în care au apărut broșuri originale, altele prelucrate și traduse de el. A tradus *Meditațiile* Fer. Augustin, *Geniul Creștinismului* de Chateaubriand ș. a.

În 1855, pentru merite deosebite cîștigate prin muncă perseverentă, Dionisie Romano este numit locțiitor de stareț la Mănăstirea Neamț. Aici înființează o școală primară, un gimnaziu la Tg. Neamț și un seminar cu trei profesori pentru pregătirea preoților. A refăcut tipografia mănăstirii, a reorganizat biblioteca ei, sala de lectură și a cumpărat cărți pe seama ei, a adus profesor de agronomie și un „botanic” să facă fermă agricolă model, pomicolă și horticolă pentru ridicarea poporului etc.

Apreciindu-i roadele marii sale strădanii, domnitorul Gr. Al. Ghica i-a adus calde mulțumiri. Dar activitatea sa de aici a încetat odată cu căderea lui Ghica, căci caimacanul Teodor Balș, l-a înlăturat din stareție.

Anul 1859, cu frământările uniunii, îl află la Iași, luptînd cu hotărîre pentru alegerea lui Al. I. Cuza, pe care l-a sprijinit în toate reformele lui, inclusiv secularizarea averilor mănăstirești. Ca patriot luminat, la una din zilele de 24 ianuarie, el a spus: „În mina noastră stă, ca lăsînd patimile și urile care ne desunesă să ne unim împrejurul tronului Măriei Sale, cu cuget curat și cu inimă de patrioți și atunci, numai atunci, nația va merge înainte, prosperitatea va înflori, noi vom fi fericiți și bunul domnitor va ajunge ținta dorințelor sale”.

În iunie 1859 este numit locțiitor de episcop al Buzăului, dar

din cauza multor piedici, abia în anul 1865 este recunoscut episcop titular și păstorește aici pînă la moartea sa neașteptată.

Avînd aici și acum condițiile obiective de stabilitate, luminații vlădică Dionisie i se deschide un vast cîmp de activitate cultural-pastorală, închinată ridicării păstorilor săi. Ca și mitropolitul Șaguna, cu care era contemporan, Episcopul Dionisie se îndreaptă spre Seminar și-l ridică la un înalt nivel de pregătire. Introduce obiecte noi de studii teologice și limba franceză facultativă. Prin școli, a făcut din mănăstiri pepiniere de virtuți pentru credincioșii Bisericii. La schiturile Dălhău și Nifon înființează școli frecventate de peste 100 călugări și copii de țărani din jur; iar la schiturile Rotești și Cotești (R. Sărat) înființează școli cu internat pentru călugăritele și fetele sărace și orfane din jur, care primeau gratuit hrană, haine și cărți de școală.

În 1867, propune la Ministerul Instrucțiunii să se înființeze cite o școală la fiecare mănăstire pentru copiii din satele vecine (Cf. Cocora, *Gl. Bis.* 3—4/1970, p. 348—362).

Ca mare iubitor de carte și cultură, vlădică Dionisie a reorganizat tipografia eparhială, în care a tipărit cu litere latine multă cărți bisericești, teologice, didactice și o bibliotecă a tinerilor începători. Parte din publicații erau lucrări personale ca, *Adunare de cuvinte la diferite ocazii* (1868) și *Principii generale de înțelepciune și datorii tinerilor* (1870). Acestea cuprindeau articole religioase-morale apărute înainte în gazeta *Vestitorul* bisericesc. Mai tîrziu aceste articole au fost retipărite, la 110 ani de la nașterea sa, de către admirabilul și consăteanul său profesorul cărturar Onisifor Ghi-bu, sub titlul: „Vrei să fii înțelept?”, București 1916, volum de

peste 200 p., care nobilează inima cititorului.

Biografia nemuritorului vlădică Dionisie sînt unanim de acord în a spune că a fost un bun patriot, spirit progresist și umanitarist. Inima sa caldă era gata pentru orice ajutor și binefacere, ori unde și ori cînd era nevoie. Pentru fondul zidirii catedralei din Sibiu a dăruit 60 de galbeni, la fel pentru școala „normală” din Făgăraș, schitul Prodrom de la Athos ș. a.

Ca bun român și cărturar distins a dăruit Academiei Române 73 cărți vechi, din sec. 16—18, de mare valoare documentară, care constituie primul fond al acestei instituții de cultură. Drept prețuire pentru acest act generos, Academia Română l-a ales *primul său membru de onoare*. După moartea sa, biblioteca, avînd 150 de manuscrise românești, slavone, grecești și turcești, cu 7000 de volume în diferite limbi și conținut variat: filozofic, teologic, științific etc. a donat-o tot Academiei Române și azi servește ca izvor documentar pentru cercetători.

Aceasta este, succint, opera nemuritoare a cărturarului vlădică Dionisie Romano care, ca și înaintașul său Gheorghe Lazăr, trece Carpații, copil la 14 ani, să se dăruiască, ca un apostol, Bisericii strămoșești, binelui neamului românesc și idealurilor sale de progres.

Pe drept cuvînt, Nicolae Iorga spune că el a fost „un simbol al unității culturale românești”, un harnic trezitor de cultură.

La 110 ani de la moartea sa, în 18 ianuarie 1873 — în același an cu Marele Șaguna — ne plecăm cu smerenie în fața operei sale ziditoare de valori omnice și — aducîndu-i un pios omagiu de recunoștință.

O zi de lucru din programul unui preot

Viața preoțească, în ansamblul ei, implică osteneți multiple și de mare responsabilitate. Dincolo de „cortină”, de aparență, viața preotului este o asiduă și neîntreruptă pregătire pentru „scena” vieții, pentru tot ce se așteaptă de la el ca preot, ca intelectual, ca cetățean și ca reprezentant al unei parohii.

Viața preotului este integrarea conștientă în misiunea de slujitor, de lucrător permanent „din zorii dimineții pînă-n noapte”, în nemărginitul ogor al sufletelor, cu program și peste program, dar mai ales cu dăruire.

Obişnuiesc unii preoți să-și întocmească programe zilnice foarte severe de activitate, în care anumite procente dintr-o zi sînt destinate rugăciunii, alte procente activității pastorale, inclusiv cercetarea credincioșilor sau pastorația individuală, altele lecturii, iar altele lucrărilor gospodărești și de birou, astfel că fiecare clipă din zi este riguros folosită.

De bună seamă că astfel de programe nu pot fi decît orientative, pentru că de multe ori în lucrarea preoților noștri în fiecare zi apar noi și noi aspecte, noi și noi probleme, de diverse nuanțe, care trebuie rezolvate.

Un lucru însă este evident și anume acela că noi preoții avem marele avantaj de a dispune în general de timpul nostru, de aceea și răspunderea asupra felului cum îl folosim este cu mult mai mare, atît înaintea societății, cît și înaintea lui Dumnezeu.

Din experiența mai multor decenii de preoție încercăm să sugerăm conștient mai tineri, chiar dacă nu în chip direct, depănarea aproximativă a unei zile de lucru din viața unui preot.

...Și după ce „a fost seară și a fost dimineață: ziua întâia” (Fac. 1, 5) — o bătaie de gong spre orele cinci-șase... te poțeste să deschizi ochii, privind spre lumină... „Slavă Ție, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina! Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire” (Doxologie). Căci „de noapte mîncă duhul meu către Tine, Dumnezeule, fiîndcă lumină sînt poruncile Tale, pe pămînt” (stih). „În dimineți am cugetat la Tine...” (Ps. 62, 7). „Învrednicește-ne, Doamne, în ziua aceasta, fără de păcat să ne păzim noi...”, „iar eu, întru mulțimea milei Tale, voi intra în casa Ta, închina-mă-voi spre sfîntă Biserica Ta” (Ps. 5, 7).

Sînt primii pași care se îndreaptă spre biserica parohiei, unde „condica” nevăzută înscrie pe răbojul ei, în pilpiit de luminare, cea dintîi prezentă, care aduce în inima sa, ca-ntr-un port de jertfă, toate bucuriile și necazurile marii familii al cărei părinte este și le așterne la picioarele Domnului, în caldă rugăciune... „Mulțumim Ție, Doamne Dumnezeule nostru, care ne-ai ridicat pe noi din așternuturile noastre și-ai pus cuvînt de laudă în gura noastră...” (Rugăciunea I de la Utrenie). „Îndreptează pașii noștri în calea păcii, dă-ne dimineața și ziua aceasta întru bucurie, ca să-ți înălțăm rugăciuni de dimineața...” (Rug. a III-a). „Adu-Ți aminte, Doamne, în mulțimea îndurărilor Tale și de poporul Tău, de cei ce sînt aici și se roagă împreună cu noi și de toți frații noștri care sînt pe uscat, pe mare, în aer și în tot locul stăpînirii Tale și care au trebuință de iubirea Ta de oameni și de ajutorul Tău și dăruiește tuturor, mila Ta cea mare” (Rug. a IV-a).

Așa se cuvine, zilnic, a săruta Sf. Prestol, ingenunchind în rugăciune pentru sine, pentru ai săi, pentru cei încredințați spre păstorie, „pentru pacea a toată lumea și pentru bunăstarea sfințelilor lui Dumnezeu biserici și pentru unirea tuturor...”

Nu se poate concepe preoție numai de Duminică sau de sârbătoare, ori la cerere și cu atît

mai puțin o preoție de voiaj. Preoția, ca misiune, este și trebuie să fie o prezență activă, o permanentă acțiune desfășurată pe multiple planuri, o continuă deschidere spre om, o aplecare caldă spre slujire, nu din poftă de cîștig, ci din dorință curată, din dragoste, din sete, din rivnă. Absența, răceala, nepăsarea sau profesionalismul, fac să se tulbure echilibrul familial și obștea se distanțează nu numai de păstorul lor „ocazional”, ci și între ei înșiși încolțesc raporturi rigide și astfel suferă unitatea dragostei.

Se poate că, chiar înainte de-a intra la rugăciune, îți bate cineva la ușă, zicînd: „părinte, vă rog veniți și împărțiți pe N. că este grav bolnav!” Instantaneu se amină programul stabilit și cu posibilă grabă se ia mîrînda ingerească, Sf. Cuminecătură, și se zorește spre cel căruia poate i-s numărate clipele... Altfel, poate nu-l mai prinde în viață și un asemenea caz nu se iartă ușor!

Preotul nu-și mai aparține sieși sau familiei sale, în asemenea cazuri și nici chiar programului obișnuit. El este al credincioșilor săi. Numai în timpul Sf. Liturghii, potrivit îndrumărilor canonice, preotul este legat de momentele liturgice, cînd nu poate părăsi locul și nici întrerupe, discutînd alte probleme, indiferent de natura și urgența lor.

De aceea, ca unul care are și trebuie să aibă o priză sigură în masa credincioșilor, preotul, pe lîngă contactul de orientare cu organele locale în probleme de interes obștesc, va trece de la un capăt la altul al parohiei, așa cum păstorul destoinic înconjoară turma, supraveghînd, căutînd „oia cea rătăcită” și vizitînd, după caz, familii asaltate de vreun prozelitism oarecare, familii de oameni bătrîni, bolnavi sau singuri și fără nici un ajutor, înregistrînd astfel „pe viu” bucuriile și durerile inerente sufletelor din oricare parohie.

În funcție de necesități și urgență, pornește la acțiune, pregătește, îndeamnă, activează pe unul sau doi membri din comitetul parohial, după caz, și astfel se realizează mai multă solidaritate creștinească și ome-nească, se rezolvă nevoi și se evită surprize neplăcute. Mai ales e de dorit ca nici un credincios grav bolnav să nu fie uitat de cei din jur și să nu fie surprins neîmpărțit la ultima despărțire. Un cuvînt bun, o privire senină, o prezență caldă sînt recepționate cu multă mîngiere și mai ales sînt necesare și de mare folos în comportarea preotului cu păstorii săi.

Nu se neglijează nici treburile gospodărești. Dimpotrivă, sînt utile, sînt vitale, sînt indicate și recomandate fiecărui preot. Avem precursor pe însuși Mintuitorul Iisus Hristos care a ridicat munca la rangul de datorie sfîntă: „Tatăl meu pînă acum lucrează și eu lucrez” (Ioan 5, 17), ilustrînd totodată și îndemnul la muncă prin pilda despre lucrătorii viei... „De ce ați stat aici toată ziua fără lucru?... Duceți-vă și voi în vie și ce va fi cu dreptul veți lua” (Matei 20, 6—7).

Munca de orice natură ar fi, se apreciază, este o atitudine pozitivă, e retribuită, „că vrednic este lucrătorul de plata sa” (Luca 10, 7). Munca te onorează, fortifică și-ți asigură o certitudine. Sf. Apostol Pavel — ca unul care pe lîngă multa știință de carte profană și teologică, mai cunoștea și tehnica unei meserii — nu s-a rusinat să mărturisească zicînd: „N-am mîncat de la cineva piine în dar, ci lucrînd cu osteneală și cu trudă noaptea și ziua, ca să nu fiu povară cuiva” (II. Tes. 3, 8.), iar mai departe afirmă sentențios, ca o dogmă valabilă în toate

Preot Nichifor Todor

(Continuare în pag. a 6-a)

O zi de lucru din programul unui preot

(Continuare din pag. a 5-a)

veacurile: „Dacă nu vrea cineva să lucreze, acela nici să nu mănânce” (II. Tes. 3, 10). Și într-adevăr, pe lângă faptul că-ți asigură o existență demnă, munca, în orice timp, stimulează și pe alții și-i educă.

Locașul sf. biserici și casa parohială trebuie să fie model de întreținere și curățenie. Curtea și grădina bisericii, precum și curtea și grădina casei parohiale sînt un fel de loturi experimentale, unde mina preotului gospodar, ajutat și de hârnicia maicii preotese, fructifică și exemplifică și pentru alții. Și „Ori ce ați face, lucrați din toată inima...”, zice același Sf. Apostol (Col. 3, 23).

Preotul are și familie, soție, copii, poate și părinți neputincioși. El e ocrotitorul lor și modelul lor de viață. Pentru soția sa, ca orice soț devotat și mai mult chiar, e primul ajutor în toate muncile casnice, gospodărești și educaționale. Familia preotului vrednic, dintotdeauna, a fost model de inspirație și de orientare în mijlocul credincioșilor și așa trebuie să fie în toată vremea. De la cele mai mărunte osteneți care concurează în procesul de viață al familiei: curățenie, spălat, îngrijirea și educația copiilor, soții adevărați, care se respectă reciproc și au cultul vieții de familie, își împletesc eforturile și deopotrivă înregistrează pe aceeași bandă a inimilor, contopite în muncă și dragoste, triumful binelui și al vieții. „Căci dacă nu știe cineva să-și rînduiească propria lui casă, cum va purta grijă de biserica lui Dumnezeu?” (I. Tim. 3, 5).

Și, în ceasul de răgaz, se retrage în camera de lucru, răsfoiește presa, citește o revistă, o carte, extrage, notează, face neapărat un rezumat al lecturii, știind că metoda antrenează memoria și îmbogățește stilul, orientînd în actualitate și dînd și vrajă oricărei expunerii ulterioare. *Caietul de rezumate*, cu conținut laic și teologic, cerut și de superioritatea noastră bisericească e un depozit de cultură, un izvor care vehiculează gândirea, ajutînd pe un astfel de preot osîrduitor să știe „scoate din visteria sa noi și vechi” (Matei 13, 52.) și să fie mereu ancorat în actualitate.

Fructificarea acestor osteneți, pe parcursul anilor vieții, va fi o satisfacție continuă pentru ostentor, dar nu mai puțin și pentru păstorii săi, care vor fi astfel ajutați cu temelii să-și sporească și ei nivelul orientării lor culturale și setea după Adevărul suprem al credinței străbune.

Truda mai importantă pe care preotul o desfășoară într-o zi de lucru, sau unele fapte mai deosebite, vor fi sintetizate în unele puncte de reper, pe care le va menționa în *ziarul sau jurnalul pastoral*, ale cărui file nu pot găzdui, în nici un caz, urme de banalități, ci doar esența lucrurilor săvîrșite.

Problemele de administrație, inerente oricărei unități parohiale, dezbătute, după caz, neapărat și cu organele parohiale, tratate apoi cu toată corectitudinea și la timpul lor, fără amînări, vor fi dosariate pe cauze și păstrate într-un loc cert. Nu mai puțin și obiectele de valoare artistică sau documentară. Sînt rarități și

n-avem dreptul să facem mutații, să le schimbăm destinația sau să le facem pierdute. Toate acestea vor rămîne la generații oglinda celui care, la vremea sa, a slujit în fața actelor și a hîrtilor oficiale, cu respect și dăruire exemplară. Un preot autentic nu poate fi de două feluri!

Într-un sertar, copertată trainic și frumos, *Cronica parohială* așteaptă ca atunci cînd evedența lucrurilor o cer să fie menționate proaspăt și cu discernămint de „istoric”, pe filele care vor transmite generațiilor de credincioși, precum și altor factori de cultură și de orientare, adevăruri din viața localității, a parohiei și a bisericii sale. O astfel de cronică va rămîne memorialul parohiei respective, ca o succesiune a lucrurilor, ca o oglindă a valorilor documentare pentru perenitatea noastră ca popor și ca Biserică Ortodoxă Română. Cronicile, puține cite au mai rămas, au temeinic și îmbogățit filele istoriei românești și ele grăiesc peste veacuri despre noi ca popor și despre cumințenia celor care ni le-au transmis.

Ziua se apleacă spre asfințit... Popasul stăruitor și neuitat de fiecare dată îl va face preotul asupra Sf. Scripturi, din care va citi cel puțin un capitol. E o strictă necesitate. Tezaurul biblic, oricît l-ai explora, nu poți afirma nici odată că e o „mină părăsită” din care n-ai ce mai scoate. Dimpotrivă, familiarizarea cu acest document de inspirație divină îl ajută pe oricare preot „să fie acasă” în orientarea teologică și pregătit ca și atunci cînd este luat prin surprindere „vorba... să fie totdeauna plăcută, cu sare dreasă...” (Col. 4, 6.) și în felul acesta să poată scrie și în *caietul propriu predici* cit mai bine structurate și cu temelii.

Vastitatea problemelor de viață, pe care le oferă Biblia Vechiului și Noului Testament, se pot urmări ca lectură, pe teme aparte. De la un capăt la altul ca: preoția, jertfa, mila, munca, pacea etc. Astfel, preotul osîrduitor nici odată nu poate afirma că ar fi încheiat acest program de lucru. Numai sistematizînd astfel de idei, pe bază de texte biblice, preotul poate fi în măsură să dea un răspuns adecvat în toate împrejurările.

O meditație zilnică, pe marginea textelor biblice, de asemenea, este strict necesară, pentru a „nu fi nepăsător față de harul care este întru tine, care ți s-a dat... cu punerea minilor mai-marilor preoților” (II. Tim. 4, 14.), bine știind că „toată Scriptura este însuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelegerea cea întru dreptate” (II. Tim. 3, 16).

După toată osteneala unei zile, un preot care și-a consacrat viața întreagă acestei misiuni nu uită că e dator a mulțumii Ziditorului a toate... „Care ne-a învrednicit a trece lungimea zilei și a ne apropia de începuturile nopții...” (Rug. după sfîrșitul Vecerniei, a Marelui Vasile. De aceea, împreună cu Psalmistul, va zice și el: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tîmnia înaintea Ta (Doamne); ridicarea minilor mele ca jertfă de seară” (Ps. 140, 2).

Prietenia, recunoștința și fidelitatea

În vitrinele librăriilor, printre cărțile mereu improspătate, ca apa riurilor, apar sugestive și chemătoare titluri: Pe urmele lui Sadoveanu, Calistrat Hogăș, Gala Galaction, Lucian Blaga... Ceasuri de seară cu Ion Agirbiceanu, Dascăli de cuget și simțire românească, ori cu alt nume, luate din calendarul inimii, dar cu același țel: transmiterea, prin generații, a unor învățături îmbrăcate în haina istoriei, a unei prietenii ce nu poate fi înouată, recunoștința ce stă frumos a fi vădită, ori fidelitate ce lasă să se vadă unitatea unor inimi, ce au cîntat în viață același cîntec al slujirii țării, care nu este numai o îndatorire ci și un drept, de la care nimeni nu poate lipsi.

A scrie despre prietenie, în paginile *Telegrafului Român*, ce și-a luat zborul către inimile credincioșilor, din partea dreaptă a Carpaților, cu 130 ani în urmă, cînd pădurile erau surde de greul copacilor, horele și doinele, își trimiteau aleanul pe apa Oltului, ca găocile înroșite, de la Paștile Blajinilor, înseamnă a trăi povara și seninul anilor ce-i numără, pentru toți cei ce vin din piezșul muntelui sau domolul dealurilor, pe drumul unei istorii a inimii țării, cu nume luat din senin: Transilvania.

Prietenia — „mai mare dragoste decît aceasta nimeni nu are, ca viața lui să și-o pună pentru prieteni” (Luca 15, 13) — iată cuvîntul, ca un răsărit de Soare, ce străbate norii vieții, cald ca o lacrimă de mamă și curat ca un strop de rouă, pe o petală de trandafir, ce luminează, muniții Tatrei și coboară pe apa Hronului, pe dealul cu cruci ale Lucenețului și Zvonului, la cei care acum 39 de ani viața și-au pus-o, la temelia prieteniei, ca-n lumea aceasta să nu mai rămînă copii orfani, părinți ce-și duc amarul bătrînețelor însoții de lacrimi și-n grădini de biserică, cruci cu nume scrise, fără a străjui mormîntul nimănui.

În fața celor înghetați în muniții mereu acoperiți cu zăpadă, pe întinsul apelor, răsăriți pe cimpii și colnici, ne descoperim și ne inclinăm, în numele prieteniei și dragostei.

De 39 ani, „Prietenia” bate la porțile inimilor și speriată ca un porumbel de vulturii întunericii, ridică zăbranicul durerilor, dintr-o parte sau alta a lumii, unde om pe om se vinează, ca într-o junglă a vieții, unde soarele plînge în dimineți senine, singele ce se amestecă în țarina pămîntului și pe străzi vor apărea din nou oameni înjumătățiți, cu istoria veacului nostru scrisă pe corpul lor.

Frumoase, ca grădinile cu flori în începutul lunii lui mai, sînt proclamările de principii, în numele vieții și prieteniei, dar florile acestea nu sînt pentru vii, pînă cînd în guri de tun nu-și vor face cuib, porumbeii.

Oamenii au o singură viață — scria în editorialul revistei Mitropoliei Ardealului nr. 4—6/1982 Înaltul nostru Ierarh — și „nu e drept, nu e logic, nu e nici-cum, s-o prefacă în prea ușoară monedă de schimb, adesea pentru ambiții minore, vinovate, uneori pentru scopuri necinstite, de

multe ori pentru scopurile altora, care-și pun viețile la adăpost, tirguindu-se pe viețile altora. Viața e unică și e de egală valoare pentru toți”.

Din al vremii caer, s-a tors firul a peste 37 ani, de cînd într-o zi de creștinească sărbătoare — Schimbarea la Față a Domnului Iisus — și apoi cu 3 zile în urmă, în zi de Duminică, din înaltul cerului s-au aruncat peste două orașe scaldate de apa Oceanului Pacific, primele două bombe atomice, cauzînd moartea pînă acum a peste 200.000 vieți. Dez-agregarea atomului a întrerupt jocul copiilor nevinovați, a făcut să nu mai bată inimile bătrînilor mîngiați de razele soarelui, au prefăcut în scrum uneltele de muncă, a celor de pe ogoare sau fabrici, ori înhămați la trasul rîcșelor, munceau acolo pentru — amarul atunci — al pînii de toate zilele. Pata aceea a rămas nu numai pe aripile avionului, căruia i s-a dat numele de pasăre cîntătoare — ci pe acelora care au folosit-o și toată apa oceanelor nu o va putea spăla niciodată. Oare poate omenirea să uite această noapte?

În anii ce au urmat acestui holocaust, oameni, de știință — în numele cărei prietenii, la poruncă — au smuls fisiunii atomului, noi secrete, mîrînd pericolul autodistrugerii planetei pe care omul își numără anii, storcînd în depozite, omenesc păzite, pentru fiecare om ce trăiește pe pămînt, cantitatea de 4000 kg — nu de piine — pe care omul nu ar putea-o consuma, într-un an, ci de explozibil, care ar face ca doar amintirile — dacă mai pot rămînea — să vorbească că au fost oameni pe acest pămînt care n-au știut să aleagă între hambarele cu piine și cele cu moarte.

Dar, ce este prietenia? Obiceiul de a planta un pom cînd se naște un copil, care ca un steag duce numele ce se leagă de alte nume, cu aceleași tradiții, sau cînd solii duc mesagiile de prietenie a popoarelor pe care le reprezintă ori a rămînea în sfera definițiilor, am putea spune, ca-n cărți, că e „cea mai frumoasă manifestare a vieții sociale”. În antichitatea grecească, Aristotel i-a consacrat în „Eticele” sale observațiile și precizările omului de știință, arătînd că prietenia este perfectă doar între oameni buni și asemănători în virtute, avînd ca însușiri sinceritatea și împăcarea.

În Noul Testament, Ioan și Lazăr sînt numiți prieteni ai Mîntuitorului Hristos. Dacă vrei să vezi floarea prieteniei, atunci cînd valurile Mării Negre, în zi cu soare, sînt prilej de joc copiilor veniți din toate părțile lumii — în Năvodarii românești — cu limbi diferite și cu pielea corpului deosebită, îți dai seama că ei — oamenii de mîine — sînt buchetul tuturor florilor lăsate de Dumnezeu, pămîntului, ca el să fie din ce în ce mai frumos și că „viețile sînt sfinte și pentru că sînt unicate și o singură dată viețuind în lumea aceasta” (I. P. S. Mitropolit Antonie, în rev. M. A. nr. 4—6/1982, Biserica și Pacea).

Un fruct al prieteniei este RECUNOȘTINȚA, care înflorește în inima omului și se manifestă în

fapte și în cuvînt. Nu ca o plantă a dragostei, ea se leagă aproape totdeauna de o faptă, a cărei acțiune nu întînește mulțumirea, ci este rodul prețuirii.

Pe drumurile vieții, de atîtea ori, cititorule, înfilnești lipsa acestei recunoștințe, ascuțită ca o sulită, atunci cînd ea se manifestă, față de cei ce nu urmăresc scopuri egoiste — părinți și copii — și care trebuie respectați, cum spune Hristu Andrutsoș (Sistem de morală, pag. 272, Ed. Sibiu 1947) „ca purtători ai unei idei superioare, ca un simbol al trecutului și al existenței celei mai profunde”.

În început de lună de toamnă, între cele două Tîrnave, într-un sat cu pădurile îngălbenite, în Cenadea Broștenilor, s-a făcut ca-n toată țara cîntarea recunoșcătoare la împlinirea a 100 ani de la nașterea preotului scriitor, Ion Agirbiceanu. Acolo în satul copilăriei feciorului „virgiliului” pădurilor mitropoliei blăjene, s-au perindat în fața sufletelor tinere, icoana celui care a slujit cu aceeași dragoste Altarul și Scrisul. Au plîns poate copiii de școală, dar cu siguranță bunicii, cînd li s-a citit chinul Fefelegei, împărțit cu calul Bator, au oftat pămășii auzind truda în adîncul minelor. Recunoștința sufletelor, pentru un suflet.

În Bințiștii Orăștiei, s-a cîntat centenarul nașterii aceluia care cu mijloace proprii s-a urcat în aer cu un aparat construit de el, inginerul Aurel Vlaicu. Pe cerul Dumbrăvenilor Tîrnavei celei Mari, unde a zburat înainte de plecarea spre București, bătrîni îl văd și spun nepoților, în fiecare ciocîrlie, ce se urcă spre cer, spre a spune cîntecul și călătorul grăbit, după ce iese din Cîmpina și înainte de a ajunge la Băicoi, se oprește la o statuă cu un vultur cu aripile lăsate, ridicată pe locul unde trecînd Carpații avionul lui s-a prăbușit.

Recunoștința pentru acela ce a făcut să știe lumea întreagă, că-n țara românească se nasc oameni. Și citi — cu părere de rău, pentru chinga spațiului — nu-i putem pomeni, dar la crucile lor, candela inimilor noastre, sub goruni, ori sub pietre de mănăstiri — dascăli de cuget și simțire românească le purtăm recunoștință.

A doua aripă a prieteniei este FIDELITATEA, luată în înțelesul de a înfățișa „lucrurile așa cum sînt, manifestînd respectul pe care-l are cineva pentru valoarea omenească. Accepțiunea ideală a adevărului, care împreună cu binele și frumosul constituie valoarea sfîntă a vieții” (Hristu Andrutsoș, op. cit., pag. 263).

Poporul nostru a rămas fidel trecutului său, care constituie piatra de temelie, a prezentului și viitorului, statornic în sentimentele ce le transmite ca pe o torță, din generație în generație.

Popoarele fără istorie sînt popoare sărace — spunea conducătorul Patriei noastre — și de aceea nu ne este greu a spune lucrurilor pe nume și a scoate din zestrea istoriei tot ceea ce a fost semin sau înouat, noi ca neam nefiind o „enigmă” ci o realitate de care — cu voie sau fără voie — toți au trebuit să țină seamă. Spuse sau lăsate — scria în Cuvînt înainte, la cartea Dascăli de cuget și simțire românească, Ed. Inst. Biblic București, 1981, Înaltul nostru Ierarh —, toate „devin testament de împlinit cu jurămint, iar de nu le păstrăm și nu le spunem mai departe, de nu le lăsăm celor de după noi, se întorc împotriva noastră ca un blestem cumplit, cum nu poate fi decît blestemul de părinte”.

Astăzi și mîine, noi toți cei ce vin, sîntem hrăniți din aceeași dragoste, ce ne leagă de această țară știind că stejarul deși se usucă, din el cresc alți stejari, tot ca el de puternici.

Prietenia, Recunoștința și Fidelitatea, completează noțiunea de „omnie” caracteristică poporului nostru.

Protopop Petru Boeriu

Personalități ale culturii românești în paginile „Telegrafului Român”

(Continuare din pag. a 5-a)

ria românilor sub Mihai Vodă Viteazul a lui Nicolae Bălcescu în câteva numere din anul 1878, tocmai în anul în care visul atît de drag lui Bălcescu și contemporanilor săi al independenței naționale și-a dobîndit o primă împlinire pe care românii transilvăneni o doreau să-i cuprindă și pe ei în unire cu frații lor de peste Carpați.

Nicolae Iorga, acel titan al istoriografiei românești, apare mai întîi în *Telegraful Român* cu articolul „Viața și domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Ță-

rii Românești” (nr. 26, 1906, p. 107—108). Autorul este prezentat cititorilor în astfel de cuvinte: „De vreo cincisprezece ani și-a închinat viața cercetărilor istorice privitoare la neamul nostru, înviîndu-i oameni și fapte cu un talent extraordinar... Dar nu pot înșira aici toate meritele istoricului Iorga, fiindcă nici titlurile scrierilor sale n-ar încăpea într-un foileton”. La acestea rectorul *Telegrafului* adaugă caracterizarea pe care i-a făcut-o marelui istoric Ilarie Chendi care-l descrie pe acesta a fi „luptător semeț, cugetător drept și

adînc, simțire aleasă și muncitor uriaș”.

Telegrafului Român i-au fost încredințate spre publicare materiale și de către alți istorici români de seamă cum au fost Axente Sever, Alexandru Lapedatu, Ioan Lupaș, Ștefan Meșeu, Silviu Dragomir. Articolele semnate de către aceștia sînt închinare unor figuri de seamă ale istoriei noastre naționale sau bisericești ca Mihai Viteazul, Avram Iancu, Andrei Șaguna sau unor aniversări însemnate cum a fost cea a unei jumătăți de veac de la reînființarea Mitropoliei Ardealului căreia Ioan Lupaș i-a închinat un lung articol (nr. 129, 1914, p. 521—526).

Prezența a numeroase personalități de seamă ale literaturii și istoriografiei românești în paginile

nile *Telegrafului Român* constituie o dovadă importantă a participării active și neîntrerupte a foii noastre la viața culturală românească pe parcursul îndelungatei sale existențe.

ILARIE CHENDI colaborator la „Telegraful Român“

La începutul anului 1871 în localitatea Dirlos, aflată la 5—6 km de Mediaș, jud. Sibiu, forurile bisericești numesc preot paroh pe proaspătul absolvent al teologiei, Vasile Chendi. În același an, în noiembrie, se naște unicul copil al lui Vasile și Eliza Chendi, botezat Ilarie. Fericirea tinărului cămin a fost de scurtă durată, pentru că în anul următor, în septembrie, micuțului Ilarie, de numai nouă luni, îi moare mama. E crescut de bunicii din Bandul de Cîmpie, jud. Mureș, unde urmează și cursurile elementare.

Liceul îl începe la Mediaș, la gimnaziul evanghelic, pentru ca în anul următor să fie transferat la Liceul „Episcop Teutsch” din Sighișoara. După terminarea liceului, continuând tradiția familiei, în toamna anului 1891 este înscris la Seminarul „Andreian” din Sibiu. Se remarcă de la început ca un element activ, cu conștiința clară a valorii sale. Ca urmare, Societatea de lectură „Andreiu Șaguna”, în ședința ținută la 14 septembrie 1891, îl alege membru în comitetul de conducere.

Societatea avea și o revistă poligrafată „Musa”, în care erau publicate cele mai reușite încercări literare în versuri și proză ale membrilor Societății.

La scurt timp după începerea anului școlar, tatăl lui Ilarie Chendi, bolnav de cîțiva ani, se stinge și el din viață în casa fratelui său Dionisie, preot în Șaros pe Tirnave, satul lor natal. E un moment greu al vieții tinărului Ilarie, care nu rămîne fără urmări sufletești. Se întoarce la Sibiu unde încearcă să uite durerea pierderii unicului său părinte. Din această durere ia naștere „Emi”, novelă originală, publicată în revista „Musa” nr. 11—12 din 1892, prima încercare în proză a lui Chendi. În „Musa” nr. 4 din 1892 publică poeziile: „Primul pas în lume”, „Nu-i nimic — numai visi” și „Rechemarea lui Șaguna”, versuri în care se resimte influența poeziei populare și pesimismul eminescian. (Mircea Popa — Ilarie Chendi, Ed. Minerva, Buc. 1973, p. 15).

Tot în „Musa” (nr. 3/1893), îi apare studiul „Ceva despre idealism și naturalism în arta poetică”. Studiul e scris în formă dialogică, axat pe mișcarea literară naturalistă.

În T.R. nr. 98—100/1892 îi apare narațiunea originală „În excursiune”, rodul excursiei ce a făcut-o în timpul verii, semnata I. Ch.

În 1892 îi apare și prima traducere, „Noaptea Strigoilor”, o navelă a lui Zschokke — T.R. nr. 123—131/1892.

Anul 1893 e mult mai bogat: „Păcat de mamă”, T.R. nr. 2—4, 6—7 și 9—10, „S-au dus în țară” — T.R. nr. 36—38, 41—44, „Flori și buruieni” — T.R. nr. 101—105, sînt nuvele de o valoare artistică-literară ridicată, ele punînd stă alături de cele ale lui Slavici, B. Șt. Delavrancea etc. Ele anunță scriitorul sămănătorist de mai tîrziu. Inspirat din viața oamenilor de la sate, „necăjiți și asupriți”, „nuvelele încearcă să schimbe impresiile „domnilor de la orașe” despre sate și despre cei ce le locuiesc. „Ce rea e lumea cea avută, nu vrea să știe, că inimi mari și curate numai la cei neimbuibați sunt de a se căuta. E păcătoșenie și muncă zadarnică de a vina după prieteni cu stare, de a rivni tot la belșug!... (Flori și buruieni — T.R. nr. 101/1893). Nuvelele sînt inspirate din locurile copilăriei sale, Dirlosul și Bandul de Cîmpie.

Vacanța anului 1893 e creionată în „Impresiuni din excursiune”. Se desprinde nota de revoltă împotriva asupritorilor și un mare patriotism: „Ce-i bună românului jeluirea, cînd urechea ce-l ascultă e tot una cu mina ce-l apasă? Tace pînă ce Dumnezeu prinde într-o zi milă de dînsul, ori pînă ce însuși se înecă cu răbdarea, ș-atunci își face singur dreptate” (T.R. nr. 110/1893).

Nuvelelor le urmează o serie de portrete: I „Constanța” — T.R. nr. 136—137/1893, II „Lucian” — T.R. nr. 138/1893, III „Mort!” — T.R. nr. 139—140/1893, IV „Bunica Mărie” — T.R. nr. 9—10/1894 și „Domnul Frunză” — T.R. nr. 13/1894.

În „Constanța” evadează din pesimismul atât de caracteristic, pentru ca în următoarele, „Lucian” și „Mort!” să răzbată din nou notele de melancolie, tristețe și neîmpăcare cu soarta. „Deci sunt trist, sunt foarte trist adese și aș tot plînge, durerea-n lacrimi mi-aș preface, în lac de lacrimi mi-aș scălda obrazu-mi de dureri învăpăiați și m-aș tot duce, duce...” (T.R. nr. 138/1893).

Doar frumoasele amintiri din casa bunicii mai vin din cînd în cînd să-i mai alunge qîndurile negre: „A fost bogată în nepoți bunica mea Mărie... Pe toți ne-a legănat, pe toți ne-a adăpat cu lungi povești, ne-a adormit aruncînd peste noi un văl țesut din minciuni frumoase, vorbind de smei voinici și năprasnici, de bălauri feroși ce scuipă foc, de Iancu Jianu și de Dăian, de Horia, Cloșca și Crișan” (T.R. nr. 9/1894).

Primul fragment din ciclul de portrete, „Constanța”, se pare că l-a dedicat Mariei Cunțan, fiica prof. D. Cunțan, deși cu 11 ani mai în vîrstă decît Chendi (n. 1862). În timpul studiilor, între ei s-au stabilit raporturi de afecțivitate reciprocă. De altfel, și Maria îi dedică mai tîrziu o serie de poezii: „Pe sub fereastră”, „Idilă”, „Ascult”, „Să nu cobori”, „M-ai dezbrăcat de lutul rece” etc.

La terminarea Institutului Teologic, tinărul, pe atunci de numai 23 de ani, era într-o mare dificultate. Pentru hirotonire, care implica și căsătoria lui, nu era pregătit, iar eventualitatea continuării studiilor într-o facultate din străinătate era exclusă din lipsă de mijloace materiale. Dar în vara aceleiași an se publică de Consistoriul arhiepiscopesc concurs pentru trei „stipendii de 500 fl. din ajutorul de stat al Bisericii noastre din arhiepiscopia transilvană... cu termen pînă la 6 Aug.” (Arhiv. Arhiep. Sibiu III 318/1894). Ilarie Chendi face cerere pentru unul din aceste stipendii, alături de Nic. Vătășan, Iacob Șteflea, Ioan Bercan etc. aprobate fiind ale primilor trei (Arhiv. Arhiep. Sibiu III 318/1894).

Conform necesităților Institutului, Chendi a fost înscris la Facultatea de filozofie din Budapesta, ceea ce însă nu l-a împiedicat să audieze și cursurile de la filologie.

În Budapesta Chendi începe o stăruitoare acțiune de strîngere a rîndurilor răzlețe ale studenților români, militînd cu înflăcărare pentru înființarea secției literare a Societății studentești „Petru Maior”, fiind ales la 14 octombrie președintele acestei secții nou înființate, post în care va rămîne pînă în 1898 cînd pleacă din Budapesta, nereușind să-și termine studiile.

Deși departe de Sibiu, Chendi își continuă colaborarea la Telegraful Român. În nr. 87/1895 îi apare studiul „Momente din literatura mai nouă a sașilor transilvăneni”, studiu citit într-o ședință a Societății „Petru Maior”. „Acestuia îi urmează un alt studiu mai amplu, „Clasicismul în școalele medii” (T.R. nr. 120/1895), după aceste studii Chendi revenind la proză.

Chendi n-a rămas străin nici de evenimentele culturale. Darea în folosință a edificului teatrului român din Orăștie produce în sufletul tinărului scriitor ecouri deosebite (Teatru român — T.R. nr. 60/1897).

„La sat — File din ziarul Martei (T.R. nr. 79/1897) ilustrează viața dascălilor de la sate, iar „Biblioteca noastră” (T.R. nr. 98/1897) salută înființarea Bibliotecii române din Budapesta.

Decepțiile sentimentale ale tinărului Chendi iau forma unui strigăt în „Femeia necredincioasă” (T.R. nr. 97/1897).

„La munte” îl aduce pe Ilarie Chendi din nou prin munții Cîbinului (T.R. nr. 100—104/1897).

Anul 1898 aduce primele recenzii ale lui Chendi: „Aurel Ciato — Poesii — Sibiu 1897” (T.R. nr. 7/1898), „Virgil Onițiu — De toate. Schițe și nuvele — Brașov 1897 și „Trilby” a lui George Maurier în traducere românească. Se desprinde nota critică cu care sînt prezentate, uneori, mai puțin blîndă, ca de pildă la cea din urmă în care conchide: „Cine vrea să cunoască romanul Trilby e păcat să-l cetească în traducerea dumatilă” (T.R. nr. 31/1898).

În vara anului 1898, fără a-și termina studiile, din lipsa mijloacelor materiale e silit să se întoarcă la Sibiu și apoi la Arad unde a fost chemat de redactorul Tribunei — Ion Rusu Șirianu.

Venind în conflict cu cercurile burghize ardelenice în urma publicării „Scrisorilor de carnaval” (Familia nr. 12—13, 16—17/1898) și constrîngerea din partea autorităților de a-și satisface stagiul militar îl determină pe Chendi să treacă în România prin „Vama Cucului”, călăuzit de badea Gheorghe Roznoveanu. Plecarea, ruperea de medii transilvănean l-au mișcat adînc, i-au stors lacrimi de amară durere, obsedat fiind de gîndul sumbru că nu va mai putea reveni în aceste locuri atât de dragi.

Plecarea din Sibiu a însemnat încetarea colaborării sale la Telegraful Român. Doar în 1905, silit fiind de articolul „Spre orientare — Informațiuni la „Informații literare” semnat „Spine” (T.R. nr. 122/1905) răspunde la acest atac literar în T.R. nr. 132/1905 într-un articol intitulat „Un răspuns” motivînd: „...răspund direct, din două motive. Întîi pentru că am fost atacat în „Telegraful”, ziar la care pe timpul studiilor mele universitare am colaborat cu cel puțin o sută de articole de fond, corespondențe și foiletoane, ceea ce se cheamă că, bine, rău, cum am putut, am contribuit și eu la cultura cetăților lui. Al doilea, pentru că țin mult la opinia acelor cetățitori, printre cari se găsesc atîția prieteni de ai mei și oameni, cari mă știu într-o lumină cu totul contrară, de aceea, în care mă prezintă foiletonistul de ocazie”.

Disputa literară continuă în 1906. Articolului „O tovarășie neașteptată — Munte cu munte se întîlnește, dar încă om cu om” — semnat de data aceasta Ion Paltin (T.R. nr. 54/1906), îi urmează „Un răspuns” al lui Ilarie Chendi (T.R. nr. 59/1906).

Cu aceste răspunsuri, Chendi încheie colaborarea la Telegraful Român. Așa după cum el însuși a mărturisit mai sus, a colaborat cu peste o sută de foiletoane, corespondențe și articole de fond. La început nu semna articolele, apoi semna simplu I. Ch. și de cele mai multe ori Fidelio. O parte din nuvelele și studiile sale i-au fost republicate în *Calendarul Arhiepiscopiei Sibiului*: „Flori și buruieni” (1897), „Bunica Mărie” (1898), „Literatura și alcoolul” (1909) și „Arta și poporul” — *Cronică de vară* (1914).

Plecarea prematură din această viață, în urma unei boli istovitoare a lui Ilarie Chendi, († la 3 iunie 1913) a fost făcută publică și de Telegraful Român, ca un ultim omagiu al ziarului. „Aproape în același timp cu poetul Ștefan O. Iosif s-a stins și scriitorul Ilarie Chendi. Bolnav de vreo doi ani, a căutat alinare în spitalul Pantelimon din București, unde a și murit. A trăit 41 de ani. A terminat Seminarul Teologic Andreian și Facultatea de litere din Budapesta. Cîțva timp a lucrat la foaia noastră în calitate de colaborator intern. Afară de articole literare și critice, a tipărit frumoase ediții din Alexandri, Eminescu, Creangă și alți autori mari. Odihnească în pace!” (T.R. nr. 68/1913).

A fost înmormîntat la cimitirul Belu, alături de Șt. O. Iosif, pentru ca să rămînă uniți și în eternitate. Pr. Achim Sărășan

ȘTIRI — INFORMAȚII ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda

Prea Fericitului Părinte

IUSTIN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

● **Miercuri 1 iunie a.c.**, la catedrala Patriarhală din București s-a săvîrșit Sf. Liturghie după otpustul căreia a avut loc slujba Te-Deumului de mulțumire pentru sănătatea și îndelunga înzîlire a Prea Fericitului Patriarh Iustin, a cărui zi de naștere s-a sărbătorit atunci. Potrivit tradiției, la Cabinetul Prea Fericirii Sale a avut loc o scurtă recepție la care au luat parte ierarhi, consilierii patriarhali și mitropoliți, profesori de la Institutul și Seminarul Teologic din București și alte persoane oficiale. În numele tuturor celor de față, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a adresat urări de sănătate și îndelungată arhipăstorie patriarhală Intîistătorului Bisericii Ortodoxe Române.

● **Joi 23 iunie a.c.**, P.F. Patriarh Iustin a primit pe I.P.S. Mitropolit Antonie al Leningradului și Novgorodului, însoțit de P.S. Episcopi Ambrozie de Ivanovo și Kinesma și Hrisani de Kirov și Slobodonskoe, în trecere prin București, în drum spre Ierusalim. A fost de față P.S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

● **Joi 30 iunie a.c.**, P.F. Patriarh Iustin însoțit de alți ierarhi, membri ai Sf. Sinod a participat la ședința Plenară a Consiliului Național al F.D.U.S.

● **Luni 4 iulie a.c.**, P.F. Patriarh Iustin, însoțit de P.S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul a luat parte la recepția oferită de Ambasada S.U.A. la București cu ocazia zilei naționale.

● **Duminică 9 iulie a.c.**, P.F. Patriarh Iustin a primit un grup de români din S.U.A. și Canada care a vizitat țara la invitația Asociației „România”. La primire au fost de față P.S. Episcop-vicar Roman Ialomițeanul și P. Cuv. Cons. Nifon Mihăiță. Din partea Asociației România au fost prezenți Dl. prof. Dr. Virgil Cîndea și Dl. I. Bănică.

● **Joi 14 iulie a.c.**, P.F. Patriarh Iustin însoțit de P.S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul au luat parte la recepția oferită de Ambasada Franței la București, cu prilejul zilei naționale.

● În drum spre Vancouver, la cea de a VI-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, în ziua de 19 iulie, cu prilejul unei opriri la Montreal, I.P.S. Mitropolit Antonie s-a întîlnit cîteva ore cu preotul parohiei ortodoxe române din acel oraș, Gheorghe Chișcă.

● **Duminică 31 iulie 1983**, aflîndu-se în Canada, I.P.S. Mitropolit Antonie a fost invitat și a slujit la parohia românească Boian din vestul Canadei. A luat parte și la o întîlnire și o masă cu un mare număr de români Canadieni. Cu același prilej a vizitat și biserica românească din Edmonton unde păstorește preotul Mircea Panciuc. Tot la Edmonton a vizitat *Casa Românească*, o instituție pentru pensionari și bătrîni.

● În ziua de 14 august 1983 I.P.S. Mitropolit Antonie s-a întors de la Vancouver, Canada, unde a condus o delegație de 15 reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române la cea de a VI-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor. I.P.S. a fost reales atît în Comitetul Central (compus din 145 membri) cît și în Comitetul executiv (compus din 14 membri), organele de conducere ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor. În Comitetul Central a mai fost ales și P.S. Vasile Costin, Episcop-vicar patriarhal.

● Între 24 august—2 septembrie I.P.S. Mitropolit Antonie a făcut o vizită în SUA. La Detroit s-a întîlnit cu I.P.S. Victorin, cu preoții din localitate și cu cei din Windsor — Canada. A slujit la biserica românească din Troy, Michigan și a luat parte la primul Festival românesc organizat de această parohie. I.P.S. Sa a dat un interviu orei românești de radio din Detroit.

● **Sîmbătă, 10 septembrie 1983**, la Centrul Arhiepiscopesc Sibiu a avut loc Consiliul eparhial și o consfătuire de lucru cu cadrele de conducere de la Centrul arhiepiscopesc, Institutul Teologic Universitar din Sibiu, protopopiate și Mănăstirea Brîncoveanu. Ședința a fost condusă de I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, care, în deschidere, a făcut o scurtă prezentare a lucrărilor Adunării Generale a C.E.B. de la Vancouver din vara acestui an, rostind totodată cuvinte de apreciere, de mulțumire și de urări de mult bine P.C. pr. P. Boeriu, fost protopop la Mediaș, cu prilejul trecerii la pensie. S-au rezolvat cu acest prilej o seamă de probleme curente, numiri, ajutoare etc., și s-a făcut o analiză a muncii ce s-a desfășurat în Arhiepiscopie în ultimele luni.

● **Duminică 11 septembrie** I.P.S. Mitropolit Antonie a slujit Sf. Liturghie în Catedrala din Sibiu, unde a predicat și a hirotonit diacon pe tinărul licențiat în teologie Vasile Zărnescu pe seama parohiei Vama Buzăului II din protopopiatul Brașov.

● Cu prilejul celei de a VI-a Adunări Generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor I.P.S. Mitropolit Antonie a acordat mai multe interviuri privitoare la mersul lucrărilor Adunării Generale și a vieții bisericești din România. Au fost difuzate interviuri acordate posturilor de radio Londra, Winnipeg și Montreal.

● În ziua de 6 august 1983, „Schimbarea la Față”, P.S. Lucian Făgărășanul a participat la Sf. Liturghie în parohia Apoldul de Jos, prot. Sibiu, ținînd cuvînt de învățătură despre însemnătatea acestui praznic.

● În ziua de 7 august P.S. Sa a oficiat Sf. Liturghie în biserica parohială din Alțina, prot. Agnita. Cu acest prilej, cu binecuvîntarea I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie, i s-a acordat preotului paroh Ilie Popescu distincția bisericească de iconom stavrofor. În cuvîntul de învățătură ținut, P.S. Sa a vorbit despre cinstirea Maicii Domnului în Biserica creștină.

● Biserica parohială din Brașov-Dîrste, localitatea lui Andrei Bărbănteanu, a împlinit în acest an 200 de ani de la zidirea ei de către credincioșii localnici, ajutați de cei din Brașov.

● În vederea acestui eveniment, prin grija C. pr. O. Bucin, a soției sale și a credincioșilor, bisericii i s-au făcut o seamă de reparații. Astfel refăcută, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului biserica a fost resfințită **Duminică, 28 august 1983**, de către P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul, cînd a fost sărbătorit și evenimentul aniversar mai sus arătat. Răspunsurile au fost date de către corul bărbătesc al noii biserici din Brașov-Blumăna, condus de dl. A. Volințir. La priceasnă a predicat P.C. cons. M. Sămărghiașan, iar la sfîrșit au vorbit P.C. pr. O. Bucin, parohul local, P.C. prot. Z. Moșoiu (Brașov), cuvînt de învățătură rostind apoi P.S. Episcop-vicar Lucian. P.C. pr. O. Bucin și consiliului parohial le-au fost înmînat acte de apreciere.

● În ziua de 21 august din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Lucian a săvîrșit slujba de sfințire și Sf. Liturghie la biserica din filia Drăușeni, parohia Cața, protopopiatul Rupea, jud. Brașov. Cu

(Continuare în pag. a 8-a)

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

acel prilej P. S. Sa a ținut cuvânt de învățătură despre importanța Bisericii în viața creștină și despre pericopa evanghelică — înmulțirea pîmîntului.

Cursuri misionare de scurtă durată

● Potrivit hotărîrii Sf. Sinod și cu binecuvîntarea I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, între 5—13 septembrie 1983 a avut loc a treia serie din acest an a cursurilor misionare de scurtă durată organizate în cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, la care au participat preoți de toate vîrstele și de la parohii diferite, din toate protopopiatele. Condușe, ca și celelalte două serii, de P. C. cons. cultural Gh. Papuc, cursurile s-au desfășurat în bune condiții la Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, jud. Brașov. Au fost înmănușiate și la această serie prelegeri cu cuprins dogmatic, moral, pastoral-liturgic, patriotic-cetățenesc, seminarii, etc., cărora s-a adăugat un riguros program de rugăciuni, slujbe, meditații și predici, program care s-a împletit cu cel al obștii Sf. mănăstiri, desfășurat în sf. biserică dimineața și seara. Toate acestea au însemnat pentru preoții cursanți nu numai un plus de cunoștințe, însușirea unor noi căi și mijloace pastorale, ca și un plus de dragoste pentru Legea și plăciurile noastre străbune, un plus de rivnă în lucrarea multiplă pe care o au de desfășurat în parohiile pe care la conduc.

CLUJ

● **Duminică, 3 iulie 1983**, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil Herineanu a săvîrșit sfințirea bisericii din parohia Ocna Șugatag, prot. Sighetu Marmăției, jud. Maramureș, refăcută în stilul clasic al bisericilor de lemn maramureșene, prin jertfelnicia credincioșilor din mai multe parohii din prot. Sighetu Marmăției, cu ajutoare substanțiale din partea Sf. Patriarhii, a Arhiepiscopiei Clujului și a altor eparhii din țară, sub îndrumarea și purtarea de grijă a vrednicilor preoți: Mircea Antal din parohia Breb și Ioan Chirilă — parohul locului. Pentru munca rodnică depusă preotul paroh a fost distins cu rangul de „iconom”, cu dreptul de a purta brîu roșu. În cadrul Sf. Liturghii arhierestii a fost hirotonit întru diacon tânărul licențiat în teologie Grigore Tomoiogă, iar diaconul Gheorghe Dumitrean (licențiat în teologie) întru preot, pe seama parohiei Nănești, prot. Sighetu Marmăției. La sfîrșitul Sf. Liturghii I. P. S. Sa a rostit un temeinic cuvînt de învățătură.

● **Duminică, 10 iulie 1983**, Prea Sfințitul Iustinian Maramureșanul, Episcop-vicar, a săvîrșit sfințirea bisericii din filia Vicea, par. Someș Uileac, prot. Baia Mare. La sfîrșitul Sf. Liturghii arhierestii P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

● **Duminică, 17 iulie 1983**, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil Herineanu a săvîrșit resfințirea bisericii din parohia Vadu Izei, prot. Sighetu Marmăției, care a fost renovată și împodobită prin jertfelnicia credincioșilor și purtarea de grijă a preotului paroh Ioan Cîmpeanu. La sfîrșitul Sf. Liturghii arhierestii, I. P. S. Sa a rostit un frumos cuvînt de învățătură.

● **Duminică, 24 iulie 1983**, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil Herineanu, a săvîrșit sfințirea bisericii din filia Călărași Gară, par. Călărași, prot. Turda, îmbrăcată cu frumoasă pictură de pictorul Iacob Varga, prin jertfelnicia credincioșilor, cu ajutoare din partea Arhiepiscopiei Clujului și purtarea de grijă a vrednicilor preoți Gheorghe Giurgiu (fost paroh) și Iosif Chezan — actualul paroh. La sfîrșitul Sf. Liturghii arhierestii I. P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

ALBA IULIA

● **Duminică, 3 iulie**, P. S. Episcop Emilian a resfințit frumoasa biserică din lemn, monument istoric, restaurată de curînd din parohia Chețani prot. Luduș. La sfîrșitul Sf. Liturghii P. S. Sa a rostit un cuvînt de învățătură legat de Evanghelia Duminicii. În după masa aceleși zile, P. S. Sa a vizitat parohia Craiva, prot. Alba Iulia, prilej cu care a rostit un ziditor cuvînt de învățătură.

● **Duminică, 10 iulie** P. S. Episcop Emilian a asistat la Sf. Liturghie săvîrșită la Mănăstirea Rîmeț. În seara zilei de 16 iulie P. S. Episcop Emilian a săvîrșit Vecernia arhierescă în parohia Vălenii de Mureș, prot. Reghin, rostind și un cuvînt de învățătură.

● În ziua de 17 iulie P. S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în filia Ciobotani, prot. Reghin. În timpul Sf. Liturghii au fost hirotoniți întru diacon candidatul la preoție Mircea Rusu, iar întru preot c. diac. Vasile Gafton pentru parohia Nîma Rîciului, prot. Tg. Mureș. După Sf. Liturghie P. S. Sa s-a întreținut cu membrii Consiliului parohial, îndemnîndu-i la înfrumusețarea bisericii.

ORADEA

● **Binecuvîntări de biserică.** — **Duminică, 31 iulie 1983**, P. S. Episcop Vasile a binecuvîntat biserică din parohia *Ortelec-Zalău*, în urma lucrărilor de împodobire a ei cu o frumoasă pictură, în ultimii ani. Preotul-paroh Mihai Cerghizan a fost distins cu rangul de *iconom*. Cu același rang a fost distins și preotul pensionar Ioan Fărcaș, fost paroh. Chiriarhul a ținut un instructiv cuvînt de învățătură.

● **Duminică, 14 august 1983**, ierarhul a binecuvîntat lucrările de înnoire a bisericii din *Scărișoara-Nouă*, filie a parohiei Resighea, prot. Carei, lucrări efectuate în anii 1982—1983, din jertfelnicia credincioșilor și prin strădania preotului-paroh Viorel Danciu, care a fost distins cu rangul de *iconom*. Și aici arhipăstorul a rostit un bogat și ziditor cuvînt de învățătură.

● **Sărbătoriri de hram.** — De praznicul Adormirii Maicii Domnului, în bisericile care-i poartă hramul, s-au săvîrșit, pe lângă Sf. Liturghie, slujbe deosebite pentru trebuințele duhovnicești ale credincioșilor: acatiste, paraclise, Sf. Taină a Maslului, împreună și cu Sf. Taină a Spovedaniei și a Cuminecării. În această atmosferă de sărbătoare a fost prăznuit hramul la locurile cu îndelungată tradiție. Astfel, la biserică din parohia *Bixad*, prot. Satu-Mare, Sf. Liturghie a fost săvîrșită de P. S. Episcop Vasile, cu un sobor de preoți și diaconi, rostind cu căldură și dragoste un edificator cuvînt de învățătură despre preacinstirea Maicii Domnului. Asemenea slujbe, cu predici adecvate, s-au făcut și la Mănăstirea Izbuc, prot. Beiuș, delegat chiriarhal fiind P. C. pâr. Nicolae Mara, consilier eparhial, și la biserică cea mare din Zalău (Sălaj), delegat chiriarhal fiind P. C. pâr. Ilie Feier, secretar eparhial.

Slujire după slujire

În vocabularul teologic din ultimii ani se face tot mai mult uzită expresia: Liturghie după Liturghie, ceea ce vrea să ne spună că preotul, slujitorul bisericesc, după oficierea Sf. Liturghii continuă să fie într-o permanentă slujire a lui Dumnezeu și a oamenilor, cu cuvîntul, cu fapta, cu toată ființa sa.

O astfel de Liturghie după Liturghie, de slujire după slujire a săvîrșit și continuă să săvîrșescă și P. C. pr. *Petru Boeriu*, paroh și protopop la Sf. Gheorghe, jud. Covasna (1948—1952), paroh și protopop al Mediasului din anul 1953 pînă la 1 august 1983, cînd, deși cu sufletul tînăr, cele peste patru decenii de activitate rodnică l-au chemat la slujirea de după slujirea oficială pe care a depus-o cu rivnă, pricepere și dragoste la altarul Bisericii străbune.

Într-adevăr, după ce a luat parte la războiul antifascist, alinînd dureri, mîngîind, încurajînd pe mulți ostași de-ai noștri pînă în Munții Tatra, încă la Sf. Gheorghe fiind, P. C. pr. prot. P. Boeriu și-a afirmat însușirile sale alese de păstor sufletesc, personalitatea sa, demnitatea, urmărirea intereselor obștei credincioșilor noștri, lăsînd ziditoare amintiri în inimile celor pe care i-a păstorit, numele său rostindu-se cu cinste și astăzi în Sf. Gheorghe.

Aceleași amintiri de neșters lasă acum și în sufletele preoților medieșeni și cu deosebire în inima obștei credincioșilor pe care i-a păstorit cu mult tact, pe care i-a încălzit sufletește cu cunoscutul său dar oratoric, zidindu-i totodată și cu exemplul vieții personale și al familiei sale.

Mărturie stă, între altele, Sf. Liturghie din Duminica a 6-a după Rusalii, 7 august 1983, care s-a încheiat cu o mișcătoare manifestare a dragostei și recunoștinței credincioșilor față de fostul lor păstor sufletesc, simțăminte care au fost exprimate și prin viu grai de către C. preoți Gh. Muntean, I. Gîrlonța și Z. Rucăreanu, precum și de credincioșii G. Togan, I. Tătar, R. Șteflea și M. Limbășan.

De altfel, pr. prot. P. Boeriu lasă pe meleagurile medieșene și Sf. Gheorghe și o seamă de realizări de ordin gospodăresc (biserică din Tușnad, acoperirea catedralei din Medias, amenajarea sediului protopopesc, biserică din cimitirul din Medias ș. a.) pe care, alături de întreaga sa activitate de preot și protopop, Centrul arhiepiscopesc Sibiu le-a apreciat în toată bună vremea, chemat fiind, în timpul mitropolitului N. Colan, să preia chiar conducerea unuia din cele trei sectoare administrative ale Arhiepiscopiei.

De aceea, cu prilejul retragerii la pensie, I. P. S. nostru Mitropolit Antonie al Ardealului a înmînat P. C. prot. P. Boeriu cu nr. 3082/1983, un act de prețuire și mulțumire pentru pastorația rodnică pe care a desfășurat-o și pentru priceperea și rivna depuse ca protopop, „activitate prodigioasă” desfășurată în spiritul dragostei de Legea străbună și plăciurile părintești, în spiritul ecumenismului și răspunderii înalte pe care o implică misiunea preoțească, rămînd pildă vie de adevărat slujitor bisericesc și cetățean al țării.

Deplin încredințați că, mai presus de aprecierile oamenilor, orice lucrare pozitivă săvîrșită în această lume se înscrie în primul rînd în Cartea vieții celui Atotștiutor și Atotputernic, Centrul arhiepiscopesc Sibiu face vrednicului preot P. Boeriu și tuturor celor ca dînsul, acum, în această nouă ipostază de slujire după slujire, urarea de ani mulți cu pace și sănătate, cu noi și binecuvîntate împliniri. Gh. P.

Semnalăm... Semnalăm...

● V. Curticăpeanu publică în „Revue roumaine d'histoire”, nr. 1/1982, un articol intitulat: *Institutions culturelles des roumains de l'empire austro-hongrois*, (p. 69—88). Față de alte cercetări mai vechi, tot ale sale, acum îi face dreptate și lui Ioan cav. de Pușcariu, ca autor al ideei ASTREI și lui Andrei Șaguna, care nu mai e prezentat ca fiind tributar unei ideologii reacționare și care ar fi împiedicat realizarea țelurilor progresiste ale ASTREI! Căci, incredibil dar adevărat, s-a zis și asta!

● O carte care nu trebuie să lipsească din nici o bibliotecă de iubitor de cultură, și mai ales de cultură veche românească: *Aritmologia. Etica lui Nicolae Milescu, ediție critică, studiu monografic, traducere, note și indici de prof. Pandele Olteanu*, 406 p., editura Minerva, București, 1982.

● Revista THE ORTHODOX CHURCH (vol. 19, nr. 2, 1983) scrie despre vizita și conferințele prof. pr. Dumitru Stăniloae la Seminarul (Facultatea de Teologie) „Sf. Vladimir” din New York. O scurtă prezentare a profesorului român enumără o parte din opera sa și o fotografie îl arată împreună cu celebrul teolog american John Meyendorff.

● Barbu Berceanu reproduce, în întregime, în „Flacăra” (nr. 17, 1983, p. 14) discursul de recepție nerostit de Tudor Arghezi, la primirea sa în rîndul academicienilor în 1955. Sub titlul „Tablete de limbă”, într-o formă redusă, discursul a fost publicat în 1967 în revista „Argeș” (nr. 6, iunie 1967, p. 11). Amintindu-și de dascălul de la care a învățat limba română, „arghezi pomenește trei: cel dintîi „părintele Abramescu... cititorul de mai tîrziu al bisericii Brezoianu din București, zăgrăvită de gustul lui ales, de către pictorul Luchian”, al doilea, „un poet cu vocația stinsă”, Gheorghe Gârbea, iar „al treilea dascăl — scrie Arghezi — nu mi-a fost un profesor, ci vrful de cărți chirilice, bătrîne din strana dreaptă a chinoviei, unde am făcut „ascultare” de ucenic: Ceaslovul, Triodul, Aghiasmatarul, Pentecostarul, Mineele, Psaltirea...” Și încheie nostalgic, cu cuvintele Psalmistului: „La apa Vavilonului, acolo șezum și plînsam.”

● Revista constantineană „TOMIS” (anul XVIII, iunie 1983, nr. 6, p. 5) dedică o pagină întreagă scriitorului Ioan Alexandru, sub semnătura lui Alex. Ștefănescu. O exegeză severă scoate în evidență ceea ce i se pare criticului a fi scădere în creația marelui poet, deși în fapt e vorba tocmai de ceea ce poetul crede a exprima crezul său de inimă. Răspunsul lui Ioan Alexandru e într-un fel prompt și aceasta numai datorită inspirației redacției care ilustrează pagina cu o fotografie dintre cele mai vorbitoare. Un Ioan Alexandru cu mîna dreaptă la timp, sub cunoscuta lui pălărie ce pare a fi crescută din capul pe care stă, pălăria care numai așa își capătă oarecare prestanță, iar sub pălărie, o frunte mare și un chip luminat ca un lan de grîu copt în soare, și un zîmbet înțelept, cald, îngăduitor, iubitor, filozofic, pe care ochii îl însoțesc micșorați, în așa fel încît să vadă mai mult în zare și în viitor, decît în imediat și aproape.

● „Credința” din Detroit, Michigan, U. S. A., ne informează că al 52-lea Congres anual al „Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române în America și Canada”, a avut loc la MONTREAL, în zilele de 1—3 iulie 1983, găzduit de parohia românească „Sf. Ioan Botezătorul” din acest oraș canadian.

● Părintele Mihai Iancu ne-a trimis Calendarul „CANDELA STRĂBUNĂ”, pe 1983, 128 p., editat de P. C. Sa ca paroh al parohiei Sf. Simion din Detroit, U. S. A. Conține, în afara datelor calendaristice, articole, studii, informații și o foarte bogată ilustrație. Printre altele reproduce din „Telegraful Român”, art. Andrei Mureșan și poezia lui nemuritoare, de Mitropolitul Antonie Plămădeală.

● Continuă să fie bine scrisă CANDELA din Stockholm—Suedia, revista parohiei conduse de preotul Anton Poșircă. Ne-a sosit nr. 1/1983.

● S. S. Patriarhul Ignatie al IV-lea Hazim, al Antiohiei, publică în „S. O. P.—Service orthodoxe de presse”, Franța, articolul: „Fie ca Vancouver-ul să aducă lumii un semn de dragoste și un mesaj de dreptate” (nr. 79, iunie 1983, p. 16—19).

● „Telepatia și energiile cerebrale” este titlul unui articol semnat de Florin Gheorghidă în revista „CRONICA” (nr. 16, 1983, p. 6), la rubrica: „Știința în descifrarea enigmelor”, dar deocamdată tot încălțate rămân!

● Radu Enescu ocupă o pagină întreagă în „FAMILIA” (nr. 4, 1983, p. 16) cu un eseu de aceeași calitate ca și titlul său: SPANIA ESENȚIALĂ. Cităm din început: „Orice cărturar spaniol care se respectă, scrie, măcar odată, un eseu despre Don Quijote... Cu Unamuna quijotismul ajunge mai mult decît o filozofie; comentariul său despre eroul lui Cervantes, poate cel mai desvîrșit compendiu al hispanismului (s. n.), nu e o exegeză literară ci o carte de rugăciune (s. n.), iar Don Quijote, un fel de Ioana d'Arc a Spaniei, încorporează experiențe mistice și ascetice, apropiate de visul turbure al lui Calderon, extazele Terezei de Avilla sau voința lărdă somn a lui Ignazio de Loyola”. Dintre interpretii sufletului spaniol și deci și a lui Don Quijote, nu putea desigur lipsi Ortega y Gasset care, cu ochi mai deschiși, vorbește și de tibetanizarea Spaniei, (închiderea față de restul lumii), la un moment dat, și de maladia ei mortală care a fost aristofobia (ridicarea la rang de virtute a mediocrității, banalității și platitudinii), ca și de apariția „domnișorului mulțumit de sine”, pușin anarhic, mult înfatuat... Eseul merită să fie citit în întregime.

ANTONIE DE LA PRISLOP

● ÎNDREPTARE: În nr. 29—30 1983 la aceeași rubrică la ultima semnalare, privind un articol al lui Dan Zamfirescu, în lipsa din țară a autorului, una din semnalări, comprimată de la redacție din motive de spațiu, a apărut cu câteva greșeli esențiale. Astfel în rîndul întîi, în loc de „Varlaam Mitropolitul Moldovei”, se va citi: „Grigore Monahul și prezviterul de la Marea Biserică a Moldovlahiei, din Suceava”, iar în rîndul 13, după cuvintele: adevăratului ei autor, se va adăuga: „lui Grigore de la Suceava, Moldoveanul, cum l-a numit Naumov și cum desigur era, și pe care Varlaam...” — mai departe e bine. O vorbă românească zice: se întîmplă și la case mai mari! Dan Zamfirescu va fi făcut desigur el însuși îndreptarea de rigoare, dacă textul i-a căzut sub ochi.

Aceleși

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Asist. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechil Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.